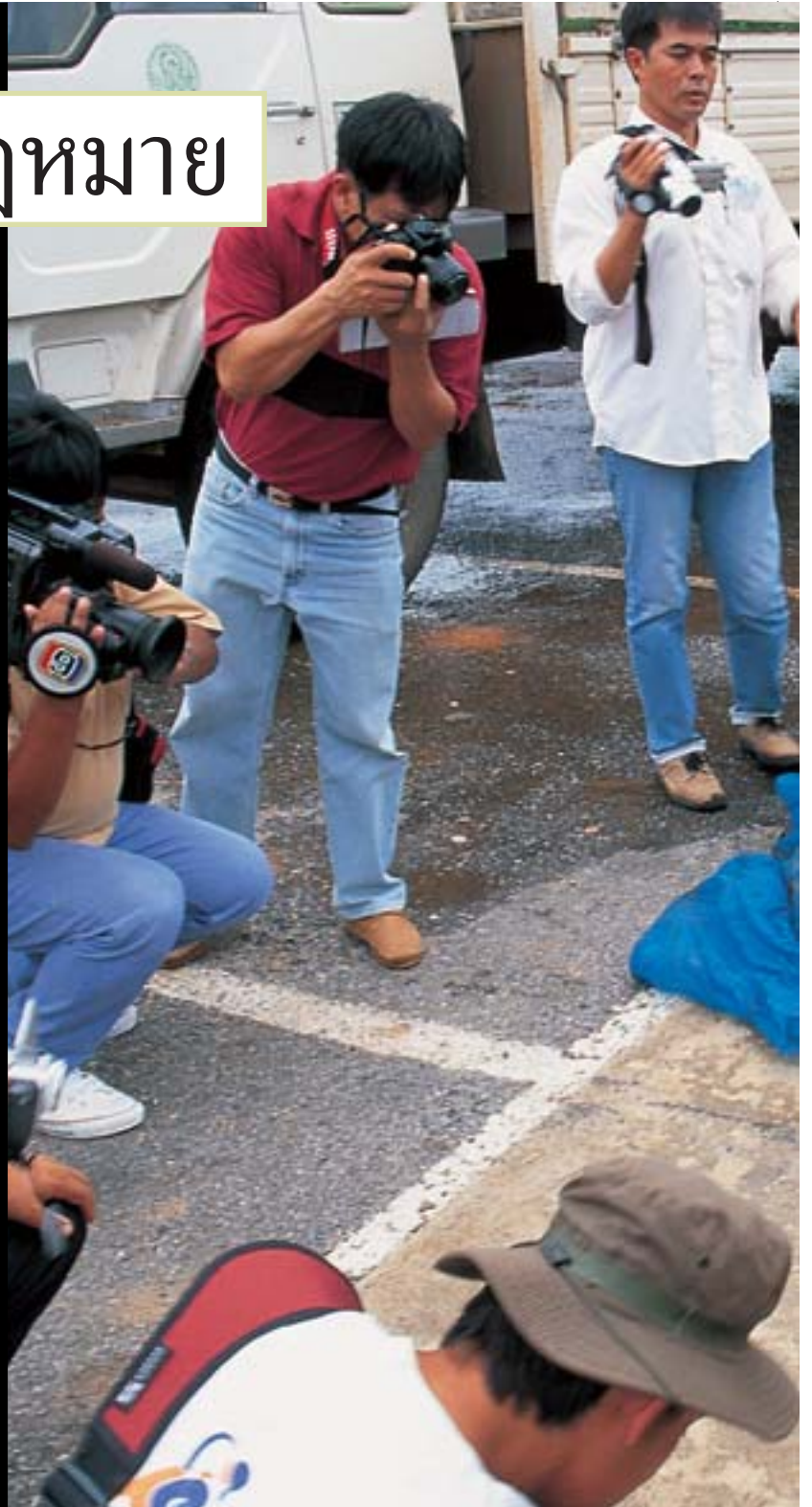

เรื่อง : เพชร มโนเวียร

การค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมาย

สงครามไม่รู้จบ

Illegal Wildlife Trade : A Never Ending Battle

Wildlife trade in Southeast Asia is a vast and escalating threat to countless wildlife species throughout the region. Antler, gallbladder, fur, feather, ivory, horn, claw, scale, skin, fin, and meat—the list of wildlife products on sale is endless. Dead or alive, animals continue to be traded, despite the existence of wildlife conservation programs in many countries for over 30 years. It is even more discouraging to learn that the illegal wildlife trade has flourished to become one of the most profitable black markets, second only to the narcotic trade. This is a dirty multi-billion dollar business causing the loss of millions of wild animals every year.

Southeast Asia is a major hub for global wildlife trade because of its extraordinarily rich biodiversity, serving as a source for valuable wildlife products from traditional medicines to trophies, from pets to zoo exhibits.

Throughout tropical Asia, people have used wildlife for

food and traditional medicines for thousands of years. Today, the rapid increase in human populations, loss of natural habitat, increasing access to those remaining forests and increase in buying power throughout the region all combine to contribute to rising consumption of wildlife. Hunting for the commercial wildlife trade has wiped out many ecologically important species, leaving only the “empty forest” behind. The evidence is everywhere, spread throughout the biological community.

Protected area systems have been viewed as one of the best solutions to the wildlife trade issue, and is still the conservation priority for many countries in the region. This is a possible solution, but after 30 years of effort, conservationists in this region are still losing ground. Wildlife is being depleted from natural habitat—both inside and outside protected areas. With loopholes in legislation and an often ineffective law enforcement scheme, illegal wildlife trade has become an international

กรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

chain of producers, exporters and consumers, creating huge annual turnover with little risk when compared to drug smuggling.

Thailand lies right in the center of the region. With advances in economy and transportation, it has become one of the world's largest centers for illegal wildlife trade. The country is importing and re-exporting wildlife from other continents, as well as importing products from neighboring countries through several border markets. Even in central Bangkok today, illegal wildlife for sale is not uncommon at the Chatuchak weekend market.

The Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (CITES) is an international agreement that aims to ensure that international trade does not threaten the survival of endangered species. Since its inception in 1976 it has been one of the most powerful tools in fighting the illegal international wildlife trade. After Lao's ratification in March this year, all 10 ASEAN countries are now members

of the convention. The diversity of religions, cultures and political systems in the region means that numerous challenges remain in the effective implementation and enforcement of the agreement.

Improving wildlife legislation, capacity building for enforcement staff and education programs for the public have been foundation works for effective CITES implementation in the region. Only through international cooperation, inter-agency collaboration within countries, and engaging with civil society can we save the unique natural heritage of Southeast Asia for future generations.

Perhaps no matter how hard we try, the war against illegal wildlife trade will never cease completely. To continue the struggle, however, is not just to fight for the protection of endangered species, it is also for the sake of humankind. In struggling against our own destructive nature, perhaps we can prove to have the compassion and respect for other lives to save our own.

Story: Petch Manopawitr

ทุกวัน สัตว์ป่าจำนวนมาก ทั้งเป็นและตาย ถูกลักลอบ

เชื่อหรือไม่ว่าขบวนการลักลอบค้าสัตว์ป่าเป็นธุรกิจผิดกฎหมายที่มี

ที่คุกคามทำลายความหลากหลายทางชีวภาพ... หรือนี่อาจเป็น

ค้าขายกันอย่างเป็นท่าเป็นสน

มูลค่าสูงเป็นอันดับสองของโลก และเป็นธุรกิจสกปรก

จุดจบของเผ่าพันธุ์

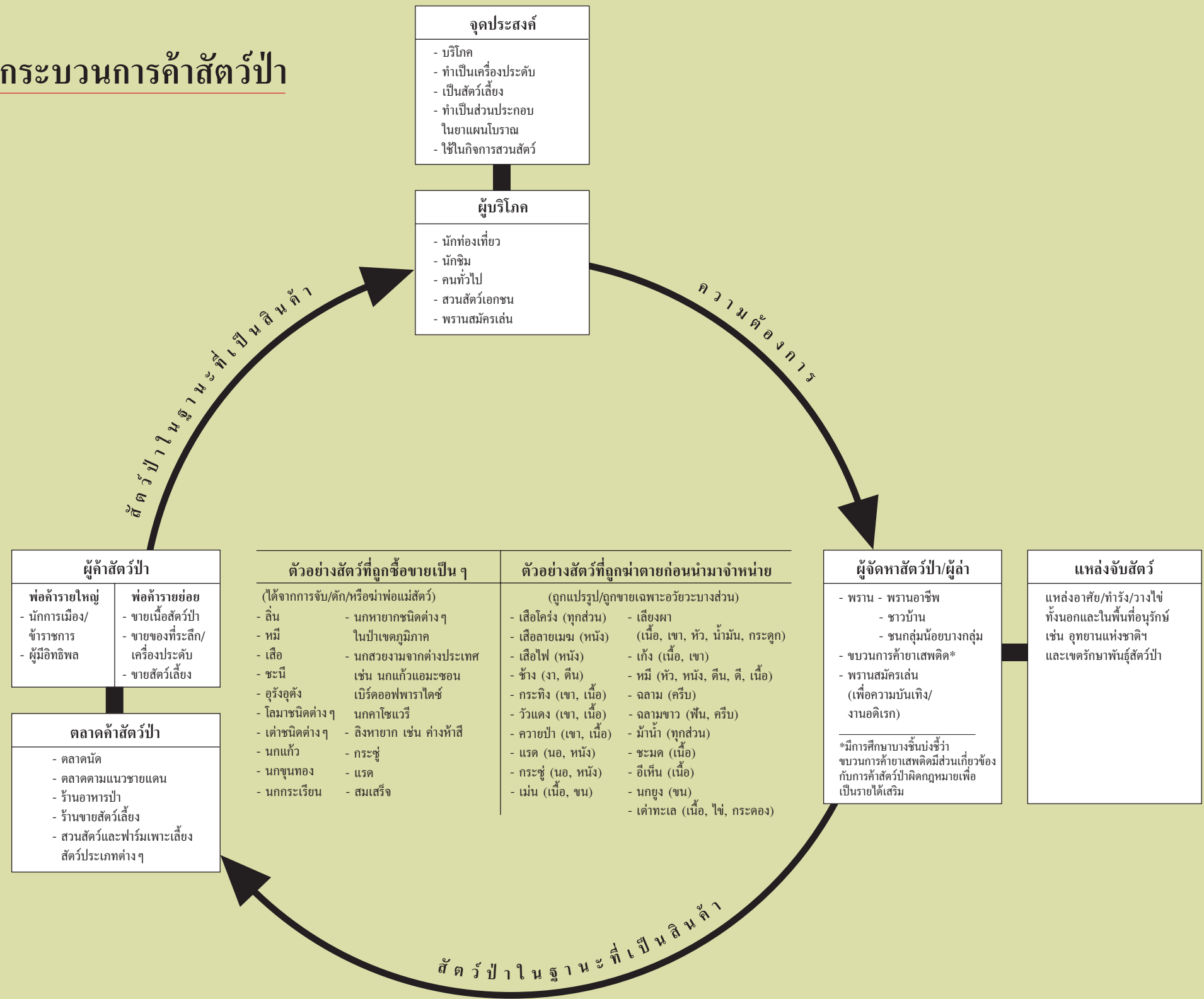

แม่ปัจุบัน สัตว์ป่าส่วนใหญ่ จะได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายแล้ว แต่ในพื้นที่หลายแห่งทั่วเอเชีย การค้าขายสัตว์ป่า ยังเป็นกิจกรรมที่พบเห็นได้ทั่วไป จนเป็นเรื่องปกติ

๑. แม่ค้าเสนอขายขาหมีในตลาดมณฑล ประเทศพม่า (ภาพ : Tim Redford-WildAid) ๒. ผลิตภัณฑ์งาช้างและสลักเคียววางขายอย่างเปิดเผยตามร้านขายของที่ระลึกในโรงแรมต่างๆ ในกรุงเทพฯ (ภาพ : WWF ประเทศไทย) ๓. การค้าขายตะพานน้ำเพื่อการบริโภคที่นครปักกิ่ง ประเทศจีน (ภาพ : WWF-Canon/Michel Gunther) ๔. พ่อค้าคนป่าริมถนนที่เมืองซีอาน มณฑลส่านซี ประเทศจีน (ภาพ : WWF-Canon/Michel Gunther) ๕. กะโหลกหมูป่าวางขายในราคาถูกที่ตลาดชายแดนบริเวณเจดีย์สามองค์ฝั่งประเทศพม่า (ภาพ : WWF ประเทศไทย) ๖. ซากนกวางยาคอกแห่งที่นิยมนำไปเป็นส่วนประกอบในการผลิตยา วางขายในตลาดรัตนคีรี ประเทศกัมพูชา (ภาพ : Tim Redford-WildAid)

วงจรกระบวนการค้าสัตว์ป่า

เทคนิคการลักลอบขนส่งสัตว์ป่า

- **หลบซ่อน** : เป็นวิธีการที่พบบ่อยที่สุดในการลักลอบส่งออก-นำเข้าสัตว์ป่าผิดกฎหมาย โดยมีวิธีการต่างๆ กันไป อาทิ ซ่อนไว้ในกระเป๋าดูหนัง, เก็บไว้ในกระเป๋าถือ, ซ่อนไว้ในถุงเท้า, เสื้อชั้นใน, มีทั้งกรณีที่จับนกมัดขามัดปีกใส่ถุงพลาสติกเจาะรูใส่รวมๆ กันไว้ในกระเป๋าเดินทาง หรือแอบเอาไปซ่อนในกระเป๋าซ่อนไว้ในกางเกงใน
- **แจ้งข้อมูลเท็จ** : โดยปกติดำเนินการอยู่สามรูปแบบ คือ
  - บิดเบือนเรื่องชนิด เช่น แจ้งว่าผลิตภัณฑ์งาช้างเป็นกระดูกวัว นกยูงเป็นไก่พันธุ์ผสม นกแก้วหายากเป็นนกหงส์หยก เป็นต้น
  - บิดเบือนเรื่องจำนวน เป็นเพราะสัตว์บางชนิดอาจมีการส่งออก-นำเข้าได้อย่างถูกต้องภายในจำนวนที่กฎหมายกำหนด จึงมีการบิดเบือนเรื่องจำนวนที่ขนส่ง เช่น กรณีขนนกยูง เต่าน้ำจืด

- บิดเบือนมูลค่าของสินค้า ในอดีตมีการควบคุมการส่งออกสัตว์ป่าด้วยการกำหนดมูลค่า แต่ปัจจุบันสินค้าส่วนใหญ่กลายเป็นสินค้าผิดกฎหมาย เช่น งาช้าง นอแรด การโกงด้วยวิธีนี้จึงไม่ค่อยมีการนำมาใช้
- **การปลอมใบอนุญาต** : ประการนี้จะใช้ในขั้นตอนของการนำเข้า เพราะเจ้าหน้าที่จะไม่ค่อยเข้มงวดและไม่คุ้นเคยกับใบอนุญาตที่ออกจากรัฐบาลต่างประเทศ ใบอนุญาตต่างๆ จำนวนมาก รวมทั้งของไซเตส เป็นของปลอม
- **การอ้างว่าเป็นชนิดที่เกิดจากการเพาะเลี้ยง** : ผู้ส่งออกสัตว์ป่ามักใช้ข้ออ้างว่าสัตว์ป่าหรือผลิตภัณฑ์สัตว์ป่าที่มีการซื้อขายนั้น ได้จากสัตว์ที่เพาะเลี้ยงในฟาร์ม ในหลายประเทศมีการใช้ข้ออ้างนี้ร่วมกับการใช้ใบอนุญาตปลอมทำให้เกิดความน่าเชื่อถือ
- **การสวมรอยสัตว์ และการส่งออกซ้ำ** : สัตว์ป่าที่เพาะเลี้ยงได้บางชนิดมีการอนุญาตให้ค้าภายในประเทศได้อย่างถูกกฎหมาย ทำให้มีการนำสัตว์ป่าที่จับได้จากธรรมชาติมาสวมรอย หรือในกรณีที่มีการอนุญาตให้นำสัตว์ป่าที่จับได้จากธรรมชาติมาสวมรอย หรือในกรณีที่มีการอนุญาตให้นำสัตว์ป่าที่จับได้จากธรรมชาติมาสวมรอย หรือในกรณีที่มีการอนุญาตให้นำสัตว์ป่าที่จับได้จากธรรมชาติมาสวมรอย

- **การลักลอบส่งทางไปรษณีย์** : ปัจจุบันมีการลักลอบส่งสินค้าสัตว์ป่าทางไปรษณีย์เป็นประจำ โดยเฉพาะสินค้าประเภทหนังสัตว์ เช่น หนังเสือ หนังหมี หนังงู หนังควาย ขนนก หรือแม้แต่สินค้าประเภทงาช้าง เพราะเจ้าหน้าที่ไปรษณีย์ส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ด้านสินค้าเหล่านี้เป็นของผิดกฎหมาย
- **การปลอมสินค้า** : วิธีการนี้ใช้เพื่อหลอกผู้ซื้อโดยเฉพาะ โดยมีวิธีการปลอมเพื่อให้ผู้ซื้อเข้าใจว่าเป็นสินค้าจากสัตว์ป่าซึ่งมีราคาสูง เช่น กระดุกเสือดาว อวัยวะเพศเสือดาว ตีหมี นอแรด งาช้าง

เส้นทางการค้าสัตว์ป่าที่สำคัญ

การขนส่งสัตว์ป่าผิดกฎหมายข้ามประเทศทำได้ค่อนข้างง่ายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งทางรถ ทางอากาศ และทางเรือ ด่านตรวจคนเข้าเมืองบริเวณชายแดนมักไม่เข้มงวดเรื่องการขนส่งสัตว์ป่า เช่นเดียวกับสนามบินนานาชาติ หรือท่าเรือขนาดใหญ่ หลายแห่งในภูมิภาคที่ไม่ให้ความสำคัญกับการตรวจสอบรายละเอียดของสินค้า ผู้ส่งออกหรือนำเข้าสัตว์ป่าจึงใช้วิถีลักลอบขน สัตว์ป่าปะปนไปกับสินค้าประเภทอื่น ๆ หรือบางครั้งนำชนิดพันธุ์ต้องห้ามปะปนไปกับชนิดที่ได้รับอนุญาต บ่อยครั้งมีการใช้ใบอนุญาตปลอมหรือจงใจแจ้งจำนวนที่ผิด

จุดหมายปลายทางที่สำคัญของการค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายในภูมิภาคนี้คือ ประเทศจีน ซึ่งมีวิธีขนส่งที่ค่อนข้างหลากหลาย สำหรับสัตว์ที่จะนำไปบริโภค และ ต้องการให้ยังมีชีวิตเพื่อความสดใหม่ มักใช้การขนส่งทางเครื่องบินเพื่อลดอัตราการตาย เนื่องจากการลำเลียงทางบกมักต้องผ่านเขตแดนของหลายประเทศ ทำให้สัตว์บอบช้ำและมีอัตราการรอดต่ำ อย่างไรก็ตามเส้นทางการขนส่ง สัตว์ป่ามักจะซับซ้อนสับสน เพราะไม่มีเส้นทางที่แน่นอนทำให้ติดตามยาก ตัวอย่างเส้นทางการค้าสัตว์ป่าที่สำคัญในภูมิภาค ได้แก่

- ๑ เส้นทางการขนส่งสัตว์ป่าทางอากาศโดยเฉพาะเต้าน้ำจืดจากเมืองเมดาน ทางตอนเหนือของสุมาตราไปยังสนามบินนานาชาติ กัวลาลัมเปอร์และส่งต่อไปที่ตลาดค้าสัตว์ป่าทางตอนใต้ของจีน เช่น กวางตุ้ง และฮ่องกง
- ๒ เส้นทางการขนส่งสัตว์ป่าทางบกจากเขมรและลาวไปยังเวียดนามเพื่อส่งต่อไปจีน
- ๓ เส้นทางการขนส่งอูรังอุรังอุตังทางเรือจากบอร์เนียว ผ่านจาการ์ตาไปยังกรุงเทพฯ
- ๔ เส้นทางการขนส่งเสือจากอินเดียทั้งทางบกและทางอากาศ สู่มกมา และส่งต่อไปยังไทย จีน และภูมิภาคอื่น ๆ
- ๕ เส้นทางการขนส่งตัวลื่นจากสุมาตราไปยังมาเลเซีย ผ่านไทย ลาว เวียดนาม ไปสู่ตอนใต้ของจีน
- ๖ เส้นทางการขนส่งไข่เต่าและเต่าทะเลจากเกาะเต่าในฟิลิปปินส์มายังรัฐซาบฮาร์ เพื่อส่งต่อไปยังกัวลาลัมเปอร์และกระจายไปยังแหล่งต่างๆ ในภูมิภาค
- ๗ เส้นทางการขนส่งนกป่าจากอินโดนีเซียสู่สิงคโปร์ มาเลเซีย และไทย โดยมักแจ้งว่าเป็นนกที่ไถ่จากการเพาะเลี้ยง
- ๘ เส้นทางการขนส่งงาช้างทางอากาศจากกรุงเทพฯ ไปยังยุโรป จีน และญี่ปุ่น

เมื่อถนนทุกสายมุ่งสู่เมืองจีน

ในแวดวงอนุรักษ์ธรรมชาติ มีผู้กล่าวว่า ประเทศจีนคือหลุมดำที่ทำให้เกิดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพของโลก ผู้ที่ติดตามสถานการณ์การค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายระหว่างประเทศจะเห็นด้วยกับคำกล่าวนี้ เพราะเมื่อติดตามดูเส้นทางการลักลอบค้าสัตว์ป่าหลักๆ ทั้งหมดแล้ว แทบจะกล่าวได้ว่าถนนทุกสายล้วนมุ่งหน้าสู่เมืองจีน

“ความเชื่อและค่านิยมที่ฝังลึกมาเป็นพันๆ ปีของคนจีนเกี่ยวกับการบริโภคสัตว์ป่าและการใช้ชิ้นส่วนต่างๆ ของสัตว์ป่ามาทำยาแผนโบราณ บวกกับจำนวนประชากรภายในประเทศกว่าพันล้านคน คือสองปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดความต้องการใช้สัตว์ป่าในปริมาณมหาศาล ตัวอย่างเช่น ลิ่นนับหมื่นๆ ตัวที่ขนมาจากมาเลเซีย เต้าน้ำจืดเป็นต้นๆ ส่งทางเครื่องบินจากอินโดนีเซีย งาช้างแกะสลักจากไทย กระดุกเสือกจากพม่า หูลามและม่าน้ำจากทั่วโลก จุดหมายปลายทางแทบทั้งหมดของสินค้าเหล่านี้อยู่ที่จีน ไม่ต้องแปลกใจเลยว่านี่เป็นตลาดค้าขายสัตว์ป่าที่ใหญ่ที่สุดในโลก” เคร็ก เคิร์กแพทริก ผู้อำนวยการ TRAFFIC East Asia ประจำฮ่องกงกล่าว

เศรษฐกิจของจีนที่เติบโตอย่างก้าวกระโดดในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา ทำให้กำลังซื้อของคนจีนเติบโตตามไปด้วย และนั่นก็ยิ่งเป็นแรงหนุนให้ตลาดค้าสัตว์ป่าทั้งในส่วนที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมายคึกคักเป็นพิเศษ และทำให้ตลาดของผลิตภัณฑ์สัตว์ป่าที่มีราคาสูง เช่น เสือโคร่ง เต่าทะเล งาช้าง ขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

“องค์ประกอบหลักที่ทำให้การค้าสัตว์ป่าในจีนเฟื่องฟูมาก เป็นเพราะนโยบายหลักของรัฐบาลที่มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวโดยละเลยผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งผู้บริหารและผู้บังคับใช้กฎหมายต่างไม่สนใจที่จะควบคุมการค้าสัตว์ป่า ทำให้พ่อค้าหรือตัวแทนนำเข้าสัตว์ป่าดำเนินการกันอย่างได้ใจ ในขณะที่เดียวกันกลุ่มผู้บริโภคก็ไม่ได้รู้สึกว่าการกินสัตว์ป่าหรือยาแผนโบราณที่มีส่วนผสมของอวัยวะสัตว์ป่าจะมีผลกระทบต่อระบบนิเวศได้อย่างไร” ฮอง ฟาน อาจารย์มหาวิทยาลัยในกรุงปักกิ่ง อธิบาย

กลุ่มองค์กรอนุรักษ์ที่ทำงานในจีนเห็นว่า ยุทธศาสตร์สำคัญเฉพาะหน้าที่ต้องเร่งดำเนินการคือการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนในระยะยาวต้องเน้นการเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้บริโภคซึ่งเป็นปัญหาใหญ่มาก นอกจากนี้ก็พยายามเน้นการควบคุมจุดที่เป็นการค้าสัตว์ป่าแหล่งใหญ่ เช่น แหล่งจำหน่ายยาแผนโบราณ ตลาดขายสินค้าตามแนวชายแดนตั้งแต่บริเวณที่เชื่อมต่อกับอินเดีย เนปาล พม่า ลาว เวียดนาม ไปจนถึงรัสเซียทางตอนบน

แม้จะเป็นงานที่ต้องอาศัยความพยายามอย่างหนัก แต่จากกรณีการระบาดของโรคซาร์สหรือไข้หวัดนกที่ทำให้รัฐบาลจีนต้องสั่งปิดตลาดค้าสัตว์ป่าหลายแห่งอย่างเด็ดขาด เป็นการพิสูจน์ว่าการควบคุมขบวนการค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ หากรัฐบาลจีนเล็งเห็นความสำคัญและดำเนินการอย่างจริงจัง

“จีนกำลังนำประเทศสู่ตลาดโลกอย่างสมบูรณ์ ดังนั้นถ้าเราสามารถชักจูงโลกการค้าเข้ามาต่อรองและเน้นในเรื่องภาพพจน์ของประเทศ โดยเฉพาะในโอกาสที่จีนกำลังจะเป็นเจ้าภาพโอลิมปิกในอีก ๔ ปีข้างหน้า ผมเชื่อว่าเราจึงมีความหวังที่จะพลิกวิกฤตมาเป็นโอกาสได้

“ถ้าเราหยุดความต้องการของจีนได้ ปัญหาการค้าสัตว์ป่าที่เหลือก็ไม่น่าจะเหลือบ่ากว่าแรง” เคร็กกล่าวทิ้งท้าย

ภาพ : WWF-Camom/Wil Luijif

การต่อสู้เพื่อกวาดล้าง
 ขบวนการค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมาย
 ยังคงดำเนินต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง
 ทรายเป็นเท่าที่มนุษย์กลุ่มหนึ่ง
 ยังเข่นฆ่าและค้าขาย
 ชีวิตสัตว์ป่าเพียงเพื่อ
 ทอບสของประโยชน์ส่วนตัว

๑. เจ้าหน้าที่ศุลกากรท่าอากาศยานกรุงเทพ ตรวจยึดงาช้างแอฟริกาที่ลักลอบนำเข้าสู่ประเทศไทย ได้ถึง ๓๘๒ ท่อน มูลค่ากว่า ๔ ล้านบาท (ภาพ : WWF ประเทศไทย) ๒. ผู้ลักลอบค้าสัตว์ป่าถูกตำรวจทางหลวงจับได้ขณะกำลังบรรทุกซากเสือโคร่ง ๒๐๐ กิโลกรัมและซากสัตว์อีกหลายชนิดจากจังหวัดนราธิวาสเพื่อไปส่งร้านรับซื้อซากสัตว์ที่อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี (ภาพ : หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ) ๓. เจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จับกุมผู้ลักลอบค้าหนังได้เป็นจำนวนมากที่จังหวัดสุพรรณบุรี (ภาพ : หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ) ๔. ลูกนกแก้วที่เจ้าหน้าที่ตรวจยึดได้จากตลาดนัดชั้นเดียฯ สวนจตุจักร แหล่งค้าปลีกสำคัญทั้งชนิดที่พบในประเทศและต่างประเทศ (ภาพ : หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ)

ภาพ : Tim Redford-WildAid

ภาพ : WWF-Canon / Soh Koon CHING

ภาพ : วันชัย ตันวิภาภพพิทักษ์

ภาพ : หนังสือพิมพ์ ไทยรัฐ

“...เชื่อหรือเปล่าว่า การลักลอบค้าสัตว์ป่าเป็นธุรกิจในตลาดมืดที่มีมูลค่าสูงเป็นอันดับสองของโลก เป็นรองเพียงแค่ขบวนการค้ายาเสพติดเท่านั้น... เรากำลังพูดถึงของผิดกฎหมายที่มีมูลค่าเป็นหมื่น ๆ ล้านบาท”

การค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมาย

สงครามไม่รู้จักจบ

กลางตลาดปอยเปต ชายแดนเขมรไม่ไกลจากแนวเขตประเทศไทย แดดยามบ่ายร้อนราวกับจะแผดเผาฝุ่นสีแดงบนถนนให้ไหม้เป็นจุด เหงื่อบนหน้าผากเริ่มไหลซึมเข้าตา ผมรู้สึกอึดอัดเป็นผง นึกในใจว่าที่นี่น่าจะติดอันดับตลาดที่ไม่น่าเดินที่สุดในโลก ท่ามกลางร้านขายเสื้อผ้าโหลและแผงวีซีดีเถื่อนจากประเทศไทย ผมพยายามสอดสายตามองหาสินค้าที่ทำให้ตลาดแห่งนี้เป็นที่สนใจของวงการอนุรักษ์มาโดยตลอด... ผมกำลังมองหาร้านขายสัตว์ป่า

“แถวนี้มีร้านขายเขาสัตว์ หนังเสือ บ้างไหม” ผมพูดไทยใส่หนุ่มเขมรเจ้าของมอเตอร์ไซค์รับจ้างแถวนั้น หลังจากใช้ชีวิตเดินสู่มดแล้วไม่ประสบความสำเร็จ

“แถวนี้ไม่มีหรอกเพราะเจ้าหน้าที่มันตรวจบ่อย” หนุ่มเขมรคนนั้นพูดไทยได้ชัดถ้อยชัดคำ เป็นทักษะขั้นพื้นฐานสำหรับคนที่ต้องทำมาหากินอยู่ตามแนวชายแดน “แต่ถ้าพี่อยากซื้อ ขึ้นมาเลยเดี๋ยวผมพาไปเลือก”

ผมตอบตกลง ภายในเวลาไม่กี่นาทีที่หนุ่มคนนั้นก็พาผมซ้อนท้ายมอเตอร์ไซค์มายืนอยู่หน้าร้านค้าแห่งหนึ่ง ตู้โชว์กระจกหน้าร้านมีซากสัตว์ป่าวางขายอยู่อย่างเปิดเผย คนขายหน้าตาไม่เป็นมิตรมองด้วยแววตาเคลือบแคลง

“อยากได้อะไรมีหมดแหละ แต่บางอย่างมันตั้งโชว์ไม่ได้ ถ้าจะเอาจริง ๆ เข้าไปดูหลังร้านได้” หนุ่มมอเตอร์ไซค์รับจ้างคอยยื่นเรียร์แจกอยู่ข้าง ๆ

ผมพิจารณาสินค้าอย่างละเอียด ...เขาแก้ง หัวเลียงผา เล็บหมี ติงู จู๋เสื่อ กระดองเต่า เกี๊ยตลีน กระดุกงู ม้าน้ำตากแห้ง ฯลฯ ในร้านค้าเล็ก ๆ ร้านนี้ร้านเดียว ผมนับคร่าว ๆ ได้ว่ามีซากสัตว์และผลิตภัณฑ์จากสัตว์ป่าไม่ต่ำกว่า ๒๐ ชนิด แต่จะก็ตัวนั้นผมนับไม่ถ้วน ดวงตาไร้แววจากซากปลิงลมตากแห้งมือเท้าหึ่งงอทำให้ผมตาพร่าไปชั่วขณะ ภายในบริเวณเดียวกันยังมีรถกระบะเปิดท้ายขายสัตว์ป่าจอดอยู่ด้วย บนรถมีชิ้นส่วนสัตว์ป่าหลากหลายประเภท อาทิ หัวจระเข้ หัวเลียงผา นกกระจุกตากแห้ง ติงู เหล้าคองสัตว์ป่า น้ำมันเลียงผา เม่นตัวแข็งเดินงุ่นง่านอยู่ในกรง ก่อนจะจากมาผมยังจำภาพลูกลิงกังสองตัวที่ถูกล่ามคอได้คิดว่า...

รู้กันมานานแล้วว่า ตลาดตามแนวชายแดนเช่นปอยเปต ทำซีเหล็ก ช่องเม็ก หรือด่านเจดีย์สามองค์ คือแหล่งขายซากสัตว์ป่าขนาดใหญ่ แต่ก็เป็นเวลากว่า ๑๐ ปีมาแล้วเช่นกันที่การณรงค์เกี่ยวกับความเลวร้ายของการค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายในประเทศนี้ทำให้คนส่วนใหญ่รู้สึกว่าการลักลอบค้าสัตว์ป่าหรือค่านิยมในการบริโภคอวัยวะสัตว์ป่าคงจะหมดไปแล้ว มันคงเป็นแค่เหตุการณ์ผิดปรกติที่นาน ๆ จะเกิดขึ้นสักครั้ง มันคงเป็นเพียงธุรกิจเล็ก ๆ ในตลาดมืดที่มีผู้เกี่ยวข้องอยู่ไม่กี่คน และมันคงจะไม่มีผลกระทบต่อธรรมชาติหรือระบบนิเวศแต่อย่างใด

แต่นั้นคือความเข้าใจที่ผิด

ภาพความตายของชีวิตที่เห็นอยู่ตรงหน้า และข่าวคราวการบุกทำลายแหล่งค้าสัตว์ป่าขนาดใหญ่ใจกลางเมืองอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปลายปีก่อน เช่นที่ตลาดนัดจตุจักรและโรงฆ่าสัตว์ป่าที่จังหวัดนนทบุรี ทำให้ความจริงเรื่องนี้ปรากฏชัด ขบวนการลักลอบค้าสัตว์ป่าไม่ได้หายไปไหน แต่หยัดขึ้นเป็นธุรกิจสกปรกที่บ่อนทำลายความหลากหลายทางชีวภาพของธรรมชาติทั่วโลก

แกะรอยปัญหาการค้าและการค้าสัตว์ป่า

ในทางประวัติศาสตร์ มนุษย์อาศัยอยู่ในป่าเขตร้อนมาเป็นเวลากว่า ๔ หมื่นปีแล้ว และก็ไม่ต้องสงสัยเลยว่าตลอดช่วงเวลาดังกล่าว มนุษย์ล่าสัตว์ป่าเพื่อการยังชีพและนำไปแลกเปลี่ยนกับเครื่องอุปโภคบริโภคอื่น ๆ ในขณะเดียวกันก็มีเรื่องของวัฒนธรรมความเชื่อเป็นแรงผลักดันด้วย

“คนเราล่าสัตว์มาเป็นพัน ๆ ปีแล้ว คำถามก็คือ ทำไมการค้าและการค้าสัตว์ป่าจึงเพิ่งกลายเป็นวิกฤตการณ์ในช่วงครึ่งศตวรรษหลังนี้ ทำไมกิจกรรมที่น่าจะเรียกได้ว่าอยู่กับมนุษยชาติมาช้านาน

ที่สุดอย่างหนึ่งจึงกลายมาเป็นภัยคุกคามร้ายแรงที่สุดต่อความอยู่รอดของสัตว์ป่านับร้อย ๆ ชนิด” ดร. เอลิซาเบท เบนเน็ตต์ ผู้อำนวยการสำนักวิจัยเรื่องการล่าและการค้าสัตว์ป่า แห่งสมาคมอนุรักษ์สัตว์ป่า (Wildlife Conservation Society) ตั้งคำถามกลับเมื่อผมถามเธอว่าคิดอย่างไรกับวัฒนธรรมการล่าและการค้าสัตว์ป่ากับพัฒนาการของสังคมมนุษย์

ดร. เบนเน็ตต์เป็นนักวิทยาศาสตร์ชาวอังกฤษที่ใช้เวลาเกือบ ๒๐ ปีวิจัยสัตว์กลุ่มลิงในป่าเขตร้อนของบอร์เนียว และในช่วง ๑๐ ปีหลังเธอได้ศึกษาเกี่ยวกับการล่าและการค้าสัตว์ป่าในป่าเขตร้อนทั้งในเอเชียและแอฟริกาอย่างจริงจัง ยิ่งศึกษาเธอยิ่งตระหนักว่าปัญหาการล่าและการค้าสัตว์ป่ารุนแรงกว่าที่หลายคนคาดคิดมาก โดยเฉพาะในพื้นที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เธอได้วิเคราะห์ถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีส่วนทำให้สถานการณ์เปลี่ยนไป

เมื่อย้อนกลับไปดูพัฒนาการทางเศรษฐกิจและสังคม จะพบว่าจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเป็นปัจจัยสำคัญพื้นฐานประการแรก สถิติในรอบ ๕๐ ปีที่ผ่านมาชี้ชัดว่า ประชากรในประเทศไทยเพิ่มขึ้นกว่า ๓๐๐ % ในขณะที่มาเลเซียเพิ่มขึ้น ๓๖๕ % ลาวเพิ่มขึ้น ๓๑๐ % ส่วนอินโดนีเซียเพิ่มขึ้นเกือบ ๒๗๐ % จำนวนมนุษย์ที่เพิ่มขึ้นย่อมหมายถึงอัตราการล่าที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะในยุคบุกเบิกที่ชุมชนท้องถิ่นหลายแห่งยังต้องพึ่งพาโปรตีนจากเนื้อสัตว์ป่า

จำนวนคนที่เพิ่มขึ้นยังสัมพันธ์โดยตรงกับพื้นที่ป่าที่ลดลง เพราะป่าไม้หลายแห่งเริ่มถูกสัมปทาน และมีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่เพื่อทำเกษตรกรรมยุคใหม่ที่ต้องใช้ที่ดินมหาศาล ต่อมาการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะการตัดถนน การสร้างเขื่อน ทำให้ป่าลึก

หลายแห่งเริ่มเข้าถึงได้ง่าย อาวุธโบราณเช่น หอก ลูกศร มีด ดาบ บ่วงเชือก ถูกแทนที่ด้วยอาวุธที่มีประสิทธิภาพสูงเช่น ปืนยาว ปืนแก๊ป แร้วที่ทำด้วยลวดเหล็ก หรือแม้แต่กับระเบิด และสุดท้าย ถนนที่เชื่อมต่อระหว่างป่ากับเมืองก็ทำให้เกิดการถ่ายเททรัพยากรออกจากพื้นที่ได้อย่างสะดวก การนำสัตว์ป่าออกมาขายในตลาดจึงกลายเป็นธุรกิจกำไรงาม และเมื่อการค้าเพื่อยังชีพเปลี่ยนรูปแบบไปสู่การค้าเพื่อการค้านั้นก็เป็นจุดเริ่มต้นของปัญหาที่ไม่สิ้นสุด

“การคมนาคมที่ทันสมัย และรูปแบบการค้าสัตว์ที่เปลี่ยนไปเน้นการตอบสนองความต้องการของตลาดนอกพื้นที่ หรือบ่อยครั้งตลาดนอกประเทศ ส่งผลกระทบบ่อยอย่างรวดเร็วและรุนแรงต่อปริมาณสัตว์ป่าในธรรมชาติ คุณต้องไม่ลืมว่ามวลชีวภาพของสัตว์ป่าขนาดใหญ่ในระบบนิเวศป่าฝนเขตร้อนนั้นต่ำมากเมื่อเทียบกับทุ่งหญ้าสะวันนาหรือป่าเปิด เราไม่มีฝูงวัวป่าเป็นแสน ๆ ตัว หรือควา อิมพาลาเป็นล้าน ๆ อย่างในแอฟริกา สัตว์ที่ตกเป็นเป้าหมายในการล่าส่วนใหญ่ เช่น เสือโคร่ง นกเงือก หรือลิงอูรังูดัง ขยายพันธุ์ได้ช้า ออกลูกปีละแค่หนึ่งหรือสองตัว จึงไม่มีทางเป็นไปได้เลยที่ป่าเขตร้อนในเอเชียจะผลิตสัตว์ป่าได้เพียงพอ กับความต้องการของตลาด โดยเฉพาะตลาดที่เกิดจากความโลภของมนุษย์” ดร. เบนเน็ตต์อธิบาย

การค้าเพื่อการค้าทำให้สัตว์ป่าถูกมองว่าเป็นสินค้าชนิดหนึ่ง โดยมีต้นทุนการผลิตคืออาวุธและค่าใช้จ่ายในการเดินทางเสาะแสวงหาสัตว์ป่า เมื่อสัตว์ชนิดใดเป็นที่ต้องการสูง ก็จะตกเป็นเป้าหมายของการล่าอย่างหนัก เมื่อสัตว์ยิ่งเหลือน้อยลง หายากขึ้น ราคาตามกลไกตลาดก็สูงขึ้นตามไปด้วย จนกว่าการไล่ล่าจะทำให้สัตว์ชนิดนั้นสูญพันธุ์ไปจากพื้นที่ก่อนจะเปลี่ยนเป้าหมายไปสู่สัตว์ที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกันที่สามารถดอบ

สนองความต้องการของตลาดได้ โดยมากหากสัตว์ที่สูญพันธุ์ไปแล้วจากพื้นที่ยังเป็นที่ต้องการอยู่ การสั่งซื้อจากแหล่งอื่นๆ หรือการนำเข้าก็กลายเป็นทางเลือกในการตอบสนองความต้องการของตลาดทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับนานาชาติ

“เมื่อก่อนหนังเสือโคร่งเป็นผลิตภัณฑ์ยอดนิยมและหาซื้อได้ง่ายที่ตลาดทำให้เหล็ก เดียวนี้แทบจะไม่มีแล้ว คุณจะพบแต่หนังเสือลายเมฆหรือเสือไฟแทนนานครั้ง ๆ จึงจะมีหนังเสือโคร่งหลุดลอดมาวางขาย ซึ่งมักจะเป็นสินค้าที่ถูกส่งมาจากอินเดีย ความจริงที่เกิดขึ้นก็คือเสือโคร่งถูกไล่ล่าจนแทบจะสูญพันธุ์ไปจากพม่าตอนบนแล้ว พรานส่วนใหญ่จึงเปลี่ยนเป้าหมายมาเป็นเสือขนาดกลางแทน แล้วนำเข้าผลิตภัณฑ์เสือโคร่งจากที่อื่น” ดร. เบนเน็ตต์ยกตัวอย่างจากเรื่องจริงใกล้ตัว

ในทางตรงกันข้าม ตลอดระยะเวลา ๒๐ ปีที่ผ่านมา งานอนุรักษ์สัตว์ป่าในภูมิภาคนี้เติบโตและก้าวหน้าขึ้นอย่างมาก มีความพยายามในการจัดตั้งพื้นที่ป่าอนุรักษ์เช่นอุทยานแห่งชาติหรือพื้นที่สงวนคุ้มครองขึ้นจำนวนมากนับไม่ถ้วน แต่ด้วยข้อจำกัดในด้านงบประมาณและกำลังเจ้าหน้าที่ ทำให้ประสิทธิภาพในการดูแลรักษาพื้นที่ดังกล่าวยังอยู่ในระดับที่จำกัด สัตว์ป่าส่วนใหญ่ในพื้นที่อนุรักษ์จึงยังเผชิญกับแรงกดดันจากการล่าอย่างมหาศาล

“ในพื้นที่หลายแห่งเราเห็นแต่เพียงผืนป่าเขียว ๆ ไม่มีอะไรผิดปกติ แต่หากได้เข้าไปทำงาน ได้เข้าไปดูอย่างจริงจัง มันก็เป็นป่าที่แทบไม่มีร่องรอยของสัตว์ป่าอีกต่อไป มันเงียบสงัดจนน่าตกใจ” ดร. เบนเน็ตต์กล่าวถึงปรากฏการณ์ที่วงการวิทยาศาสตร์นิยามให้ว่าเป็น “ป่าที่ว่างเปล่า” หรือ “Empty Forest”

จากการศึกษา ดร. เบนเน็ตต์พบว่าการล่าเพื่อการค้าหรือเพื่อการยังชีพในป่าเขตร้อนของเอเชียส่วนใหญ่ยังมี

เป้าหมายที่ค่อนข้างหลากหลาย แม้ว่าส่วนใหญ่จะพุ่งเป้าหลักไปที่สัตว์ขนาดใหญ่ แต่สัตว์ขนาดกลางถึงขนาดเล็กก็มักจะถูกไล่ไปด้วยเป็นผลพลอยได้ หรือแม้แต่กิจกรรมที่ไม่เกี่ยวเนื่องกับการล่าสัตว์โดยตรงเช่นการเก็บหาไม้หอมหรือการเก็บหาของป่าอื่น ๆ ที่ต้องพักค้างแรมในป่า ก็มักจะนำมาซึ่งกิจกรรมการล่าสัตว์ เพราะกลุ่มคนที่ต้องเข้าป่านานนับสัปดาห์มักเตรียมแต่ข้าวสารและเกลือเท่านั้นมาเป็นเสบียง ส่วนเนื้อสัตว์ค่อยไปหาเอาในป่า อาจเป็นกบ เขียด ปลา ลิง ค่าง เก้ง กวาง นกเงือก ถ้าได้สัตว์ใหญ่อย่างช้าง กระตัง เสือโคร่ง ก็ถือเป็นโบนัสพิเศษ เพราะสามารถนำอวัยวะต่างๆ ไปขายได้ในราคาสูง

สัตว์ป่าขนาดกลางถึงใหญ่ซึ่งตกเป็นเป้าหมายในการล่าได้ง่ายเหล่านี้มักมีบทบาทสำคัญในการรักษาสมดุลของระบบนิเวศ การสูญเสียประชากรของสัตว์ป่าดังกล่าวทำให้เกิดผลกระทบลูกโซ่มากมาย เช่นทำให้ป่าเสื่อมโทรมลงอันเนื่องมาจากขาดสัตว์ที่ทำหน้าที่กระจายเมล็ดพันธุ์อย่างลิง ค่างคาวกินผลไม้ นกเงือก เก้ง กวาง หรืออาจทำให้ธรรมชาติทั้งหมดสูญเสียความอุดมสมบูรณ์ เพราะสัตว์ผู้ล่าลดจำนวนลงจนระบบนิเวศเสียสมดุล และในทางกลับกัน หากสัตว์ที่เป็นเหยื่อของสัตว์ผู้ล่าลดจำนวนลงมาก ๆ ย่อมส่งผลโดยตรงถึงความอยู่รอดของสัตว์ผู้ล่าใกล้สูญพันธุ์ที่อยู่บนสุดของห่วงโซ่อาหารเช่นกัน มีงานวิจัยหลายชิ้นจากป่าเขตร้อนในอเมริกาใต้ยืนยันเกี่ยวกับผลกระทบลูกโซ่อันเนื่องมาจากสัตว์ป่าถูกล่าจนระบบนิเวศนั้นๆ ล่มสลาย

“ปัญหาเหล่านี้ผนวกรวมกับปัญหาสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ได้รับความสนใจอย่างมากเมื่อราว ๑๐ ปีก่อน ตอนที่มีการประชุมเอิร์ทซัมมิตที่กรุงริเวเดจาเนโรบราซิล เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๙๒ แต่หลังจากนั้นก็ค่อยๆ เลือนหายไป ยิ่งในช่วง ๒-

๓ ปีหลังมานี้กระแสการพัฒนาของโลกได้หันกลับมามุ่งให้ความสำคัญกับประเด็นการแก้ไขปัญหาความยากจนเป็นหลัก มีการนำเสนอแนวคิดสารพัดในเรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามาบริหารจัดการทรัพยากรของตัวเอง ซึ่งรวมไปถึงการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติแม้แต่ในพื้นที่อนุรักษ์ ที่น่าเป็นห่วงมาก ๆ คือเงินทุนจำนวนมากไหลเข้าไปในยุโรปและอเมริกาที่หลังไหลเข้าไปในชุมชนเหล่านี้ เราจะแน่ใจได้อย่างไรว่าสภาพเศรษฐกิจที่หมุนเวียนดีขึ้นอันนำไปสู่การพัฒนาในด้านวัตถุและสิ่งอำนวยความสะดวกจะเป็นผลดีกับการอนุรักษ์ในระยะยาว ทุกวันนี้ปัญหาหลักของการค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายไม่ใช่เป็นเพราะคนยากคนจน” ดร. เบนเน็ตต์พยายามชี้ให้เห็นถึงกระแสการอนุรักษ์และการพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในเวทีโลก เธอพยายามใช้โอกาสทุกครั้งที่ในการประชุมเรื่องการอนุรักษ์ในระดับนานาชาติ เตือนให้ทุกคนไม่ลืมรากเดิมของปัญหาและวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งพื้นที่อนุรักษ์เพื่อประโยชน์ของส่วนรวมและธรรมชาติ เธอยืนยันหนักแน่นอยู่เสมอถึงข้อมูลมากมายเกี่ยวกับผลกระทบของการล่าและการค้าสัตว์ป่าที่มีต่อความหลากหลายทางชีวภาพ ภาพบทเรียนจากการทำงานที่ผ่านมาทำให้เสียงของเธอดังขึ้น

“มันน่าแปลกว่าจู่ๆ ปัญหาพื้นฐานในการจัดการพื้นที่อนุรักษ์อย่างการค้าสัตว์ป่าหรือการค้าขายสัตว์ป่าผิดกฎหมายกลับถูกทุกคนมองข้ามไป ทุกคนนึกว่าเรายู่ในโลกยุคใหม่กันแล้ว ปัญหาพวกนี้คงหมดไปแล้ว จริงอยู่ ถ้าจะบอกว่าปัญหาหลักของการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพคือการทำลายถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ แต่ช่วงเวลาที่ผ่านมามีประเมิณผลกระทบจากการล่าและการค้าสัตว์ป่าดำเนินไป สัตว์ป่านับสิบนับร้อย

ชนิดพิเศษกับภาวะใกล้สูญพันธุ์อยู่ในปัจจุบันก็เพราะถูกไล่ล่าอยู่ในบ้านของตัวเอง หรือเราจะรอให้ทุกอย่างสายเกินไป”

เนื้อหนัง เขี้ยว เขา ขน เกล็ด งา จู เล็บ ตีน - เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เหตุการณ์ไม่เปลี่ยนแปลง

“...ผมไม่เคยคิดว่าชีวิตจะได้เห็นสัตว์ป่ามากมายขนาดนี้ นกป่า นกหมื่น ๆ ตัว แอ๊ด ยัดเยียดอยู่ในกรงขัง ตัวลั่นเป็นร้อย ๆ อัดแน่นอยู่ในลังไม้ เต่าเป็น ๆ หลายพันตัวรอส่งไปยังโรงฆ่าสัตว์” คริส เซฟเฟิร์ต เจ้าหน้าที่ประจำ TRAFFIC องค์กรเอกชนนานาชาติซึ่งติดตามความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการค้าสัตว์ป่าทั่วโลก บอกเล่าถึงประสบการณ์ตรงกว่า ๑๐ ปีในการทำงานเก็บข้อมูล ขบวนการค้าสัตว์ป่าในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ “...สิ่งที่คุณได้ยินหรือได้เห็นตามข่าวเวลาที่มีการจับกุมได้ เป็นเพียงส่วนยอดของภูเขาน้ำแข็งอันมหึมาเท่านั้น สถานการณ์จริง ๆ มันรุนแรงกว่าที่ใคร ๆ คาดคิดมาก ผมบอกได้เลยว่ามันวิกฤตแล้ว”

คริสเป็นหนุ่มแคนาดาวัย ๓๐ ต้น ๆ จากรัฐบริติชโคลัมเบีย เขามาใช้ชีวิตอยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้เกือบ ๑๕ ปีแล้ว ช่วง ๑๐ ปีหลังเขาวนเวียนเข้าออกแหล่งค้าสัตว์ป่าเป็นว่าเล่น จนนับได้ว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการค้าสัตว์ป่าในภูมิภาคนี้ดีที่สุดคนหนึ่งในปัจจุบัน คริสอธิบายว่าดินแดนแถบนี้เป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์สำคัญในการค้าสัตว์ป่าระดับโลก เนื่องจากมีความหลากหลายทางชีวภาพสูงมาก ป่าเขตร้อนที่นี้จึงเป็นแหล่ง “วัตถุดิบ” สำคัญที่มีความต้องการในตลาดสูง เขาอธิบายว่าการค้าสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นทั้งหมดเป็นไปเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ใหญ่ ๆ ๕ ประการ คือ

วัตถุประสงค์หลัก ๕ ประการ

เพื่อการบริโภค

ในระดับท้องถิ่น สัตว์ป่าที่ตกเป็นเป้าหมายในการล่าเพื่อการบริโภคคือ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดกลางและขนาดใหญ่มากมาย เช่น เก้ง กวาง ค่าง ชะนี เม่น ชะมด อีเห็น ไก่ป่า นกเงือก นอกจากนี้ยังรวมถึง สัตว์เลื้อยคลานและสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกที่พบได้ง่าย เช่น เต่าน้ำจืด กบ เขียด งู บางชนิดที่พบเห็นทั่วไปถูกคุกคามจนลดจำนวนลงอย่างรวดเร็ว เช่น กบหูต เต่ากระอาณ และงูบางชนิด ในตลาดต่างประเทศมีค่านิยมในการบริโภคเนื้อสัตว์ป่าที่หลากหลาย สัตว์ป่าที่ถูกล่าเป็นจำนวนมากเพื่อการบริโภค ได้แก่ เต่าน้ำจืด ลิ่น ฉลาม งูหลายชนิด ฯลฯ ส่วนเนื้อสัตว์ป่าหายาก เช่น เนื้อเสือโคร่ง ตีนหมี่ เป็นที่ต้องการของกลุ่มบุคคลมีฐานะ

เพื่อใช้เป็นเครื่องประดับ

อวัยวะและชิ้นส่วนจากสัตว์ป่าหลายชนิดนิยมนำมาทำเป็นเครื่องประดับ หรือของที่ระลึก มีทั้งงาช้างแกะสลัก หนังเสือชนิดต่าง ๆ อาทิ เสือโคร่ง เสือดาว เสือลายเมฆ เสือไฟ เขาสัตว์ เช่น เขากะทิง วัวแดง ควายป่า ละมั่ง สิวล่า นอแรด กระดองเต่าทะเล หนังงู เปลือกหอย สัตว์สดไฟเช่นผีเสื้อและตัวงูปักแข็งที่สวยงามชนิดต่าง ๆ ผลิตภัณฑ์บางอย่างอนุญาตให้มีการค้าได้อย่างถูกกฎหมายเมื่อมีใบอนุญาต เช่น หนังจระเข้ งาช้างแกะสลักจากช้างบ้าน รวมถึงสัตว์ป่าบางชนิดที่ได้จากการเพาะพันธุ์ กรณีดังกล่าวทำให้การตรวจสอบแหล่งที่มาเป็นไปได้ยาก และมีช่องโหว่ในการบังคับใช้กฎหมาย

เพื่อนำมาเป็นสัตว์เลี้ยง

ค่านิยมในการเลี้ยงสัตว์แบบของสะสมทำให้สัตว์ป่าหายากมีราคาสูง และเป็นที่ต้องการของผู้เลี้ยงบางกลุ่ม สัตว์ป่าที่เป็นเป้าหมายหลัก ได้แก่ นกป่าที่มีความสวยงามหรือมีเสียงร้องไพเราะ เช่น นกปรอดแม่ทะ นกขุนทอง นกเขี้ยวคราม นกกระบอกทองแก้มขาว นกโพระดก รวมถึงนกแก้วจากออสเตรเลียและอเมริกาใต้ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม เช่น ชะนี กระรอก นอกจากนี้ก็มีสัตว์เลื้อยคลานที่มีลักษณะแปลก เช่น ตัวคามิเลียนจากมาดากัสการ์ ตะกวดจากแอมะซอน งูเหลือมจากนิวกินี และเต่าน้ำจืดขนาดเล็ก เช่น เต่าดาวพันธุ์พม่า ซึ่งเป็นชนิดที่ใกล้สูญพันธุ์

ของการค้าสัตว์ป่าในเอเชีย

เพื่อใช้เป็นส่วนประกอบในยาแผนโบราณ

ตามความเชื่อและคตินิยมโบราณของคนในภูมิภาคเอเชียตะวันออก เช่น จีน เกาหลี และญี่ปุ่น นอกเหนือจากสมุนไพรชนิด สัตว์ป่าก็ถูกใช้เป็นส่วนประกอบสำคัญในการทำยาแผนโบราณ บ้างใช้ทั้งตัว บ้างใช้อวัยวะบางส่วน เช่น นอแรด กระดุกเสื่อ เขี้ยวเสื่อ ลูกตาเสื่อ ดีหมี นอกจากนี้ตามความเชื่อของคนบางกลุ่ม การบริโภคอวัยวะสัตว์ป่าบางส่วน เช่น อวัยวะเพศเสื่อโคร่ง ติงู ถือเป็นยาบำรุงสมรรถภาพทางเพศ

เพื่อกิจการสวนสัตว์ หรือการจัดแสดงสัตว์ของภาครัฐและเอกชน

กิจการสวนสัตว์ของรัฐและเอกชนหลายแห่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นแหล่งที่มีการรับซื้อสัตว์ป่าเป็นจำนวนมาก แต่การขาดมาตรการควบคุมอย่างรัดกุม การดำเนินการโดยขาดทักษะในการ ดูแลสุขภาพสัตว์ รวมไปถึงความไม่พร้อมในด้านสถานที่ จึงทำให้สัตว์หลายชนิดมีอัตราการตายสูง จำนวนสวนสัตว์เอกชนที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในหลายประเทศ ทำให้เกิดความต้องการในการรับซื้อสัตว์ป่าหายากเพิ่มขึ้น สัตว์ป่าที่เป็นเป้าหมายมีตั้งแต่ต้นกขนาดเล็กไปจนถึงช้าง ส่วนใหญ่เป็นสัตว์ป่าหายาก หรือเป็นกลุ่มที่เพาะขยายพันธุ์ได้ยาก เช่น ลิงอูรังอุตัง ลิงกอริลลา นกกระเรียน นกเงือก และนกน้ำขนาดใหญ่หลายชนิด

๑. เพื่อใช้เป็นเครื่องประดับตกแต่ง เช่น งาช้างแกะสลัก เขาสัตว์ หนังสัตว์ กระดองเต่า ชากผีเสื่อ ๒. เพื่อใช้เป็นส่วนประกอบของยาแผนโบราณ เช่น นอแรด กระดุกเสื่อ ดีหมี ลิงลมตากแห้ง ๓. เพื่อนำมาเป็นสัตว์เลี้ยงโดยเฉพาะนก ป่า สัตว์ในกลุ่มลิง และสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมชนิดต่างๆ ๔. เพื่อการบริโภคทั้งในระดับท้องถิ่นและส่งขายให้ร้านอาหารในประเทศและต่างประเทศ และสุดท้าย ๕. เพื่อตอบสนองกิจการสวนสัตว์ทั้งของรัฐและเอกชน

จากประสบการณ์ของคริส เขาพบว่าหลายประเทศในอาเซียนเป็นทั้งผู้ผลิตและผู้ส่งออก (Producer/Exporter) ผู้ส่งผ่าน (Re-exporter) รวมทั้งเป็นผู้นำเข้าและผู้บริโภคสัตว์ป่า (Importer/Consumer) ด้วย ผู้เกี่ยวข้องในขบวนการเหล่านี้ทำงานกันเป็นเครือข่าย ตั้งแต่การเสาะหาแหล่งสัตว์ป่า โดยพุ่งเป้าไปที่ผืนป่าขนาดใหญ่ที่ยังมี สัตว์ป่าค่อนข้างชุกชุม ติดต่อกับพรานท้องถิ่น วางแผนการขนส่งอย่างเป็นระบบ รวมไปถึงการหาตลาดเพื่อจำหน่าย และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของตลาดก่อนส่งออก คริสเล่าว่าเท่าที่เขาสัมผัส กลุ่มคนเหล่านี้ค้าสัตว์ป่าเป็นธุรกิจอย่างจริงจัง และมีเส้นสายโยงใยกับกลุ่มผู้มีอิทธิพลต่างๆ บ่อยครั้งที่กลุ่มคนพวกนี้เกี่ยวข้องกับขบวนการค้ายาเสพติดและอาวุธสงคราม เพราะใช้เส้นทางลำเลียงสินค้าคล้ายกัน

“คนพวกนี้มองอวัยวะทุกส่วนของ สัตว์ป่าเป็นเงินเป็นทองทั้งนั้น ได้เสื่อโคร่ง มาตัวหนึ่งนี่ดีใจยิ่งกว่าได้ทอง เพราะขาย ได้หมดตั้งแต่เนื้อ หนัง เล็บ เขี้ยว กระดุก อวัยวะเพศ กะโหลก ถ้ำลอง ได้รายการของสิ่งที่พวกนี้ค้าขายกันแล้ว คุณจะต้องซื้อ มันไม่สนหรอกว่าจะ ชนกันมายังไง จะตายเท่าไร มันขาย กันทุกอย่างจริงๆ คุณจะเอาอะไรละ สัตว์เป็นๆ สัตว์ศพ หรือเอาเฉพาะ

ชิ้นส่วนอวัยวะ เขี้ยวเสือดาว เขากะทิง ขนนกยูง เกล็ดคัลัน งาช้าง จูเสื่อ จูช้าง นอแรด ตีนหมี มีหมดแหละขอให้สิ่ง ที่น่าเป็นห่วงมากคือปริมาณของสัตว์ป่า บางประเภทที่ล้นล้นค้ำขาย มันมหาศาล จนน่ากลัว”

คริสยกตัวอย่างถึงขบวนการค้า เต่าน้ำจืด งู และลิง ที่กำลังเป็นปัญหาหนัก และมีส่วนทำให้สัตว์หลายชนิดในกลุ่มนี้ตกอยู่ในภาวะใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง

ในจำนวนนั้นลิงหรือตัวนิ่มเป็นสัตว์ที่เราได้ข่าวการลักลอบค้าขายเป็นจำนวนมากอยู่เป็นประจำ ตามความเชื่อของคนจีน เกล็ดคัลันมีสรรพคุณสมานแผล และเป็นส่วนผสมของยาแผนโบราณหลายขนาน ส่วนเนื้อก็ว่ากันว่านุ่ม กินอร่อย หนังสือเมื่อผ่านกระบวนการฟอกแล้ว ใช้ทำเป็นเครื่องหนังขายได้ราคาสูง

เมื่อตลาดภายในจีนมีความต้องการ ลิงมากจึงเริ่มนำเข้าจากต่างประเทศ ในอดีตมีหลักฐานว่าประเทศไทยเคยเป็นผู้ส่งออกหนังลิงรายสำคัญ เฉพาะปี ๒๕๕๒ มีการส่งออกหนังลิงกว่า ๒๐ ตัน คิดเป็นลิงประมาณ ๑๐,๐๐๐-๑๕,๐๐๐ ตัว แต่หลังจากนั้นไม่มีสถิติระบุชัดเจน ปัจจุบันลิงในธรรมชาติยังเป็นสัตว์ลึกลับ ที่พบเห็นตัวได้ยาก และสันนิษฐานว่ามีประชากรเหลืออยู่น้อยมาก ในทางกลับกันความต้องการลิงเพื่อการบริโภคและนำมาเป็นส่วนประกอบของยาโดยเฉพาะ ในประเทศจีนมิได้ลดน้อยลงแต่กลับเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ การลักลอบส่งลิงข้ามประเทศจึงยังเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ เฉพาะปี ๒๕๕๕ ในประเทศไทยสามารถจับกุมผู้กระทำความผิดและยึดของกลางเป็นลิงได้มากกว่า ๑๕,๐๐๐ ตัว ส่วนปี ๒๕๕๖ มีสถิติการจับกุมที่สถานอัยรวมได้ลิงเป็นๆ มาอีก ๔.๕ ตัน ส่วนใหญ่ส่งมาจากมาเลเซียและสิงคโปร์

“พวกพ่อค้าเล่าให้ผมฟังว่า เดียวนี้ในมาเลเซียแทบจะไม่มีลิงแล้ว ต้องไปสั่งซื้อจากเกาะสุมาตราโน่น หรือไม่กี่ต้อง

ข้ามไปถึงบอร์เนียว นำเสือดาวตรงที่ว่า เรายังแทบไม่รู้อะไรเกี่ยวกับสัตว์ชนิดนี้ ในธรรมชาติเลย แต่มันกำลังถูกไล่ล่าจนใกล้สูญพันธุ์เข้าไปทุกที ทั้งๆ ที่สัตว์ชนิดนี้ได้รับการคุ้มครองทั้งจากกฎหมายในประเทศและระหว่างประเทศ”

คริสเล่าพร้อมกบถอนหายใจ เรื่องของลิงดูจะไม่ต่างอะไรกับการลักลอบค้าเต่าบกและเต่าน้ำจืด เพราะแม้ว่าตามในสิ่งของเต่าราว ๙๐ ชนิด ที่พบในเอเชียกำลังตกอยู่ในภาวะถูกคุกคาม และได้รับการคุ้มครองทางกฎหมาย แต่หลายคนยังคงบริโภคเนื้อเต่าเป็นประจำโดยถือว่าเป็นอาหารชั้นสูง นอกจากนี้ความต้องการเนื้อและอวัยวะเต่ามาทำยาแผนโบราณก็มีส่วนทำให้การลักลอบขายเต่าข้ามประเทศยังคงเป็นกิจกรรมที่สร้างผลกำไรมหาศาล ระหว่างปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓ คริสสืบสวนข้อมูล เรื่องนี้อย่างลับๆ โดยการติดสินกับ นายหน้าชาวอินโดนีเซียและมาเลเซีย เขาสรุปผลไว้ในรายงานที่ทำให้องการอนุรักษ์ต้องตกตะลึงว่า ตลอดระยะเวลา ๒ ปี มีการลักลอบส่งออกเต่าจากเกาะสุมาตราไปยังประเทศจีนทุกสัปดาห์ สัปดาห์ละ ๒๐ ตัน หรือคิดเป็นเต่านับหมื่นๆ ตัว ต่อเที่ยว คริสยืนยันว่าเต่าเกือบทั้งหมดนี้ได้มาจากการจับในธรรมชาติ ส่วนใหญ่จะใช้ชื่อฟาร์มเป็นการบังหน้า แต่ไม่มีใครสนใจเพาะเลี้ยงอย่างจริงจังเนื่องจากต้องลงทุนสูง ปัจจุบันเต่าน้ำจืด ๑๘ ชนิดในเอเชียถูกจัดว่ามีสถานภาพใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง

คริสพูดถึงข้อมูลล่าสุดว่า “ปีนี้ผมได้ข่าวว่าการส่งออกเต่าลดลงเหลือแค่ ๗-๑๐ ตันต่อสัปดาห์แล้ว เพราะหาได้ยากขึ้นทุกที ผมจะไม่แปลกใจเลยถ้าเต่าหรือสัตว์พวกนี้จะสูญพันธุ์ใน ๕-๑๐ ปีข้างหน้า แนวโน้มมันทำให้เชื่ออย่างนั้นจริงๆ คุณลองคิดถึงตัวเลขเหล่านี้ดู ญี่ปุ่นนำเข้าตีหมีปีละประมาณ ๑ ตัน นั่นเท่ากับต้องฆ่าหมีประมาณ ๑ หมื่นตัว

สรุปภาพรวม

ไทย

- แหล่งค้าปลีกและสัตว์เลื้อยคลานทั้งในประเทศและจากทั่วโลกเพื่อเป็นสัตว์เลี้ยง แหล่งใหญ่ยังอยู่ที่ตลาดนัดในเขตกรุงเทพฯ
- แหล่งนำเข้าหนังเสือ กระดุกเสือ และเขาสัตว์จากประเทศเพื่อนบ้าน ผ่านทางตลาดตามแนวชายแดนหลายแห่ง ทั้งเพื่อการซื้อขายในประเทศและการส่งออกไปยังประเทศอื่น ๆ
- แหล่งค้ายาแผนโบราณที่มีส่วนประกอบของอวัยวะสัตว์ป่า ส่วนใหญ่เป็นการนำเข้าจากประเทศเพื่อนบ้าน มักพบวางขายในชุมชนชาวจีนในเขตกรุงเทพฯ
- แหล่งค้าขายผลิตภัณฑ์จากงาช้างที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่ง มีวางขายอย่างเปิดเผยในแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งทั่วประเทศ กลุ่มลูกค้าสำคัญคือนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่ลักลอบนำกลับไปยังประเทศของตน

มาเลเซีย

- สนามบินนานาชาติกัวลาลัมเปอร์เป็นแหล่งส่งผ่านสัตว์ป่าจากพ่อค้าชาวอินโดนีเซียและมาเลเซีย ซึ่งส่งให้แก่ลูกค้าในจีนและฮ่องกง
- จุดส่งผ่านตัวลิงจากอินโดนีเซียเพื่อส่งต่อไปไทยโดยมีจุดหมายปลายทางอยู่ที่จีน
- แหล่งจับงูและเต่าจากธรรมชาติขนาดใหญ่ บางส่วนนำเข้ามาจากอินโดนีเซีย
- สวนสัตว์เอกชนที่เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้มีการนำเข้าสัตว์หายากเพื่อใช้ในการสวนสัตว์
- แหล่งขนส่งและจุดแลกเปลี่ยนสัตว์ป่าหายากหลายชนิดบริเวณชายแดนไทย

สถานการณ์การค้าสัตว์ป่าในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

สิงคโปร์

- แหล่งนำเข้าสัตว์ป่าและพืชป่าจากต่างประเทศเพื่อส่งผ่านไปยังประเทศอื่น ๆ
- แหล่งขายสัตว์ป่าขนาดใหญ่ที่นำมาเป็นสัตว์เลี้ยง
- ศูนย์กลางการค้าหนังงู และส่งออกไปยังประเทศอื่น ๆ โดยอาศัยใบอนุญาตปลอม
- แหล่งนำเข้าเต้าน้ำจืดจากอินโดนีเซียเพื่อการบริโภคภายในประเทศและส่งออก
- แหล่งนำเข้าผลิตภัณฑ์สัตว์ป่าราคาสูง เช่น หนังสัตว์จากทิเบต นอแรดจากอินเดีย

อินโดนีเซีย

- แหล่งจับสัตว์ป่าขนาดใหญ่โดยเฉพาะสัตว์ที่ตลาดระหว่างประเทศนิยมนำมาเป็นสัตว์เลี้ยง เช่นนกป่าเฉพาะถิ่น
- สภาพภูมิศาสตร์ที่เป็นเกาะกว่า ๑๗,๐๐๐ เกาะทำให้ยากต่อการควบคุมการขนส่งสัตว์ป่าไปมาระหว่างพื้นที่
- ค่านิยมในการเลี้ยงสัตว์ป่าเป็นสัตว์เลี้ยง โดยเฉพาะนก
- ทำให้สัตว์ป่าหลายชนิดสูญพันธุ์ไปจากพื้นที่ ปัจจุบันมีแนวโน้มการนำเข้าสัตว์ป่าจากต่างประเทศมากขึ้นผ่านทางสิงคโปร์และมาเลเซีย
- แหล่งค้าอวัยวะและผลิตภัณฑ์จากเสือโคร่งผ่านทางสิงคโปร์และมาเลเซีย โดยเฉพาะบนเกาะสุมาตรา

ลาว

- เวียดนามเป็นแหล่งขายผลิตภัณฑ์จากงาช้างและผลิตภัณฑ์สัตว์ป่าที่นำเข้ามาจากจีน
- แหล่งขายเนื้อและอวัยวะสัตว์ป่าเพื่อการบริโภคภายในประเทศ รวมทั้งกระดูกเพื่อใช้ทำยา
- แหล่งนำเข้าเนื้อสัตว์ป่าจากเวียดนามเพื่อขายให้แก่ร้านอาหาร
- เคยเป็นแหล่งส่งลูกสัตว์ป่ามายังไทยโดยเฉพาะลูกหมี ลูกสิง นกขนาดใหญ่
- จุดส่งผ่านตัวลื่นและเต้าน้ำจืดจำนวนมากจากมาเลเซีย ไปยังจีนและเวียดนาม

เขมร

- แหล่งส่งออกสัตว์ป่าไปยังไทยทั้งสัตว์เป็นๆ และซากสัตว์ป่าจำพวกเขาสัตว์
- แหล่งยาแผนโบราณโดยเฉพาะที่ทำจากซากลิงลมสำหรับตลาดภายในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน

พม่า

- แหล่งส่งออกสัตว์ป่าที่ใช้เป็นส่วนผสมของยาแผนโบราณไปยังจีนและประเทศอื่น ๆ
- แหล่งส่งออกชิ้นส่วนสัตว์ป่า เช่น เขาสัตว์ นอแรด หนังสัตว์ ไปยังจีนและไทย
- แหล่งส่งออกเนื้อสัตว์ป่าจำนวนมากเช่น เนื้องูไปยังจีน
- แหล่งนำเข้าหนังเสือและผลิตภัณฑ์อื่น ๆ จากเสือ เช่น กระดุก อวัยวะเพศ โดยขนส่งมาทางอากาศ และส่งขายตามตลาดชายแดน เช่น ท่าจี้เหล็ก บางส่วนนำเข้าทางบกจากอินเดีย

เวียดนาม

- แหล่งขายยาแผนโบราณสำหรับการบริโภคในประเทศและส่งออกไปยังประเทศอื่น ๆ เช่น จีน
- แหล่งนำเข้าเนื้อสัตว์ป่าและยาแผนโบราณจากประเทศเพื่อนบ้าน
- แหล่งบริโภคเนื้อสัตว์โดยเฉพาะเต้าน้ำจืดตัวลื่น และงู โดยนำเข้ามาจากส่วนอื่น ๆ ในภูมิภาค
- แหล่งแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเต่าทะเลเพื่อส่งออกไปยังจีน เกาหลีใต้ และญี่ปุ่น
- เส้นทางขนส่งสัตว์ป่าจากในประเทศและประเทศเพื่อนบ้านไปยังจีน

ฟิลิปปินส์

- แหล่งค้าขายนกป่าและส่งออกไปยังอินโดนีเซีย
- แหล่งค้าขายปลาสวยงามจากแนวปะการังและส่งออกไปยังตลาดขนาดใหญ่เช่นฮ่องกงและไทย
- แหล่งส่งออกผลิตภัณฑ์แปรรูปจากเต่าทะเลผิดกฎหมายไปยังมาเลเซีย

แหล่งข้อมูล :
TRAFFIC Southeast Asia

ตลาดค้าปลีกแห่งหนึ่งในจากร์ดาที่รับซื้อ
นกจากทั่วอินโดนีเซียและประเทศใกล้เคียงขายนกได้ปีละมากกว่า ๑ ล้านตัว
เสือโคร่งบนเกาะสุมาตราที่ว่าเหลืออยู่
ไม่เท่าไรยังถูกล่าเพื่อนำอวัยวะต่างๆ มา
ขายปีละไม่ต่ำกว่า ๕๐ ตัว หรือแม้แต่
สัตว์ที่ใกล้สูญพันธุ์อย่างลิงอูรังอุตัง จน
ถึงทุกวันนี้ยังมีการลักลอบจับส่งขาย
ทางเรือทุกเดือน เดือนละ ๒๐-๓๐ ตัว
คงไม่ต้องแปลกใจว่าทำไมจึงมีลิงอูรังอุตัง
มาโผล่ที่โน่นที่นี้มากมายในเมืองไทย”

ผมถามคริสว่า เบื่อไหมกับงานที่
บังคับให้เขาต้องญาติดีสนิทกับพวก
พ่อค้าสัตว์ป่าหรือนายหน้าเพื่อให้ได้มา
ซึ่งข้อมูล คริสถอนหายใจเฮือก เขา
บอกว่า “เบื่อดี คนพวกนี้มีพฤติกรรม
สกปรก ไม่ต่างอะไรกับมาเฟียได้ดิน
พวกนี้มักจะทำธุรกิจผิดกฎหมายอื่น ๆ
ด้วย เช่น บุกรุกป่าไม้ ขายยาเสพติด ไป
จนถึงค้าโสเภณี... มันน่าเศร้าเวลาได้
เห็นสัตว์ป่าที่ไม่มีอนาคตเหล่านั้น แต่
ผมเชื่อว่าข้อมูลเหล่านี้สำคัญมาก เพราะ
มันช่วยให้เราเข้าใจว่ารูปแบบการค้าสัตว์ป่า
ในปัจจุบันนั้นเป็นอย่างไร และเราจะ
รับมือกับมันได้อย่างไร” ผมถามคริส
เป็นคำถามสุดท้ายว่า แหล่งค้าสัตว์ป่าที่
ใหญ่ที่สุดในเมืองไทยอยู่ที่ไหน

“ไทยแลนด์เธอ... จตุจักรง”

จตุจักร... ศูนย์กลางการค้าสัตว์ป่า แห่งเอเชีย ตำนานหรือความจริง ?

มันเป็นวันเสาร์ตอนสายๆ ที่ไม่มี
อะไรผิดปกติ เป็นวันหยุดสุดสัปดาห์ที่
ผู้คนเรือนแสนพากันมาจับจ่ายซื้อของ
ภายในตลาดนัดที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งใน
เอเชียอาคเนย์ ผมพร้อมไปกับเจ้าหน้าที่
ป่าไม้นอกเครื่องแบบร่วม ๒๐ คนจาก
เก้าประเทศในเอเชีย พากันมาเดินเบียด
เสียดปะปนกับฝูงชนอยู่กลางตลาดนัด

จตุจักร มันเป็นวันสุดท้ายของการฝึก
อบรมหลักสูตรป้องกันและปราบปราม
การลักลอบค้าสัตว์ป่าระดับภูมิภาค

“ยังมีสัตว์ป่าขายอยู่จริง ๆ เหรอ”
เจ้าหน้าที่สาวจากฟิลิปปินส์ถามขึ้นด้วย
ความอยากรู้ก่อนพวกเราจะออกเดินทาง
จากที่พัก “อืม...ไม่แน่ใจเหมือนกัน อาจ
จะยังมีบ้าง” ผมตอบไปด้วยความไม่
มั่นใจ เพราะนี่ก็ไม่ออกเช่นกันว่าวันนี้
เราจะได้เจอกับอะไรบ้าง เจ้าหน้าที่ผู้เจ้า
ฝึกอบรมถูกแบ่งออกเป็นสี่กลุ่มเพื่อไม่ให้
ผิดสังเกต และได้ตกลงกับเจ้าหน้าที่
ฝ่ายไทยว่าวันนี้จะไม่มีการปฏิบัติการจับกุม
เกิดขึ้น ทุกคนทำตัวเป็นนักท่องเที่ยว
ภารกิจคือการเก็บข้อมูลล่าสุดของตลาด
ค้าสัตว์ป่าที่โด่งดังไปทั่วเอเชีย

“ปราบยังไงก็ไม่หมดหรอก ไม่ใช่
ที่เราไม่พยายามนะ แต่เหมือนตำรวจ
กับโจร เผลอเมื่อไหร่มันก็กลับมาอีก
เจ้าหน้าที่อย่างพวกผมก็มีกำลังจำกัด
จับรอลออกจากกรรมฯ เมื่อไหร่ สายมันก็
แจ่งถึงกันหมดแล้ว... ธุรกิจนี้ผลตอบแทน
สูง แถมรายใหญ่ ๆ ก็มีเส้นสายกับ
นักการเมืองทั้งนั้น ทำอะไรมันไม่ได้”
ธนิศ ปาละสุวรรณ เจ้าหน้าที่กรมอุทยาน
แห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เล่าให้
ผมฟังถึงประสบการณ์การปราบปรามการ
กระทำผิดด้านสัตว์ป่า โดยเฉพาะที่สวน
จตุจักร เขาไม่ได้มาที่ตลาดนัดจตุจักร
จดจำเขาได้ดี ธนิศเป็นหัวหน้าหน่วย
ปราบปรามที่ดูแลรับผิดชอบการค้าสัตว์ป่า
ในเขตภาคกลางมาหลายปี

กลุ่มของผมเลือกเส้นทางสำรวจ
บริเวณตลาดชั้นเดย์ด้านนอก บริเวณนี้
ขึ้นชื่อว่าเคยเป็นแหล่งขายนกป่าหายาก
กลุ่มเราเดินผ่านแผงขายอาหารและร้าน
ขายของสารพัดจนมาถึงแยกเล็ก ๆ มอง
เข้าไปเห็นเป็นกลุ่มร้านที่ขายปลาตู้และ
สัตว์เลี้ยง ถัดเข้าไปคือร้านขายสัตว์เลี้ยง
ประเภทนก ชนิดที่พบเห็นเป็นจำนวน
มากคือนกปรอดหัวโขน นกขุนทอง และ

นกแก้วหลายชนิดจากออสเตรเลียและ
อเมริกาใต้ เช่น นกกระต๊วทองเหลือง
นกแก้วทองแดง นกมาคอว์ ผมสังเกต
ว่านกขุนทองส่วนใหญ่จะตัวใหญ่ผิด
ปรกติ คนขายให้ข้อมูลว่าเป็นนกขุนทอง
พันธุ์อินโดนีเซีย เพื่อนร่วมกลุ่มกระจาย
กันไปสำรวจสัตว์ในร้านค้าที่อยู่ติด ๆ กัน
หลายคนตกใจที่พบสัตว์ป่าคุ้มครองใน
ประเทศตัวเองวางขายอย่างเปิดเผยที่นี้
ผมเดินต่อมาเรื่อยๆ จนเหลือบเห็นนก
หายากมากที่สุดชนิดหนึ่งที่ไม่คาดว่าจะ
ได้พบที่นี้--นกแก้วแล้วยักษ์

“น่ารักดีนะครับ ขายยังงั้นเลย แล้ว
พี่ได้มาจากไหน” ผมทำทีเอ่ยถามขึ้น
พร้อมกับมองให้แน่ใจว่าเป็นนกแก้วแล้ว
ยักษ์จริงๆ มันเป็นนกหายากมากที่ตัว
ผมเองก็ไม่เคยเห็นตัวเป็น ๆ มาก่อนใน
ชีวิต

“สามพันถ้วนน้อง นกแก้วแล้ว
ยักษ์ แต่ถ้าน้องเอาจริงพี่ให้สองพันเก้า
เพ็งได้มาจากยะลาอาทิตย์นี่เอง” แม่ค้า
สาวตอบ ผมแปลกใจที่เธอเรียกชื่อนก
ได้อย่างถูกต้อง เธอให้ข้อมูลเพิ่มเติมด้วย
ว่า เมื่อสัปดาห์ก่อนเพิ่งขายนกแก้วแล้ว
ยักษ์ตัวหนึ่งให้หนักธุรกิจจากหนองคาย
ผมขอถ่ายรูป อ้างว่าจะเอาไปให้เพื่อน
ที่สนใจมากกว่าใช้ชนิดที่กำลังตามหาอยู่
หรือไม่ เธอยินยอม แม้จะมีเสียงคัดค้าน
จากกลุ่มเพื่อนชายฉกรรจ์ที่อยู่ข้างหลัง

ภายในร้านเดียวกันยังมีนกป่าอีก
หลายชนิดซึ่งล้วนเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง
วางขายอยู่ ตั้งแต่นกเงือกปากงุ้ม นก
กะรางหัวหงอก นกกาแวน นกเขียว
ก้านตองหน้าผากสีทอง นกแซงแซวหาง
บ่วงใหญ่ นกเขียวคราม นกคิตส์สุด่าน
นกโพระดกคอกสีฟ้า นกเกือบทุกตัวถูก
ขังอยู่ในกรงขนาดเล็ก บางกรงมีนก
หลายตัวกระโดดไปมาอย่างตื่นกลัว ไม่
ไกลกันยังมีร้านขายนกปรอดแม่ทะ นก
หายากและใกล้สูญพันธุ์อีกชนิดของไทย
และภูมิภาคแถบนี้ ภัยคุกคามหลักของ
นกปรอดแม่ทะและนกป่าหลายชนิด คือ

การค้าสัตว์ป่าและโรคระบาดกว่าชีวิต

“ในช่วง ๒-๓ ปีมานี้เราได้เห็นแล้วว่าโรคระบาดคร่าชีวิตอันเป็นผลจากการค้าสัตว์ป่าได้กลายเป็นปัญหาเร่งด่วนที่คุกคามความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสุขอนามัยของคนทั่วโลก” แมรี เวิร์ด เจ้าหน้าที่ประจำองค์กร Wildlife Trust แห่งสหรัฐอเมริกา แดงในการณรงค์ที่ประเทศอินเดีย เมื่อเดือนเมษายนที่ผ่านมา

การแพร่ระบาดของโรคซาร์ส (SARS) เมื่อปีที่แล้ว ซึ่งสร้างความเสียหายให้แก่เศรษฐกิจทั่วโลกไม่น้อยกว่า ๒ พันล้านบาท เป็นเครื่องยืนยันที่สำคัญว่าการค้าสัตว์ป่าเป็นหนึ่งในตัวการที่ทำให้เกิดการระบาดของโรคร้ายคร่าชีวิตชนิดใหม่ๆ เพราะมีหลักฐานยืนยันค่อนข้างแน่ชัดว่า เชื้อโรคซาร์สมีต้นกำเนิดมาจากสัตว์ป่าในกลุ่มชะมดที่ถูกจับมาจำหน่ายเพื่อการบริโภคในประเทศจีน เช่นเดียวกับกรณีของไข้หวัดนกที่สันนิษฐานกันว่า ตลาดค้านกป่าอาจเป็นแหล่งกำเนิดเชื้อไวรัสอันตราย เพราะมีการจับนกในธรรมชาติมากักขังรวมกันอย่างหนาแน่นในสภาพแวดล้อมที่ผิดธรรมชาติ จึงเป็นโอกาสให้เชื้อไวรัสที่อยู่ในนกแต่ละชนิดแลกเปลี่ยนและกลายพันธุ์เป็นเชื้อโรคที่อันตรายได้

แมรียกตัวอย่างเสริมว่า “นอกจากโรคซาร์ส เอชส์ และอีโบล่า ที่เรารู้จักกันดีแล้ว เมื่อปี ๒๕๔๒ การค้านกจากประเทศแถบตะวันออกกลางยังเป็นตัวการทำให้เกิดการแพร่เชื้อไวรัสเวสไนล์อย่างรุนแรงในสหรัฐอเมริกาโดยมียูงเป็นพาหะนำโรค ตอนนั้นเชื้อโรคดังกล่าวได้ระบาดไปทั่วประเทศและเริ่มกระจายลงไปถึงอเมริกากลางแล้วที่ผ่านมาเชื้อเวสไนล์ได้คร่าชีวิตผู้คนไปแล้วเกือบ ๕๐๐ รายจากจำนวนผู้ติดเชื้อโรคกว่า ๑๒,๐๐๐ คนในสหรัฐอเมริกา”

แมรีพร้อมด้วยนักอนุรักษ์ชั้นนำและนักวิทยาศาสตร์ผู้เชี่ยวชาญด้านสุขอนามัยอีก ๑๐ ประเทศได้ออกแถลงการณ์ถึงรัฐบาลและองค์กรนานาชาติให้ดำเนินการอย่างเร่งด่วนเกี่ยวกับปัญหาการค้าสัตว์ป่าซึ่งมีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดโรคระบาดในยุคปัจจุบัน โดยได้เรียกร้องให้

- มีการให้ความรู้แก่สาธารณชนอย่างทั่วถึงเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของการค้าสัตว์ป่าและการแพร่ระบาดของโรค
- มีระบบการตรวจสอบสภาพสัตว์ป่าที่ถูกค้าขาย และเชื้อไวรัสที่พบในสัตว์ป่า
- เพิ่มมาตรการควบคุมโรคอย่างเข้มงวด โดยเฉพาะการนำเข้าสัตว์จากต่างประเทศ
- ปรับปรุงกฎหมายให้เข้มแข็งและบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง เพื่อปราบปรามขบวนการลักลอบค้าสัตว์ป่า
- สนับสนุนงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของเชื้อโรคในสัตว์ชนิดต่างๆ

แมรีให้ข้อคิดในตอนท้ายว่า “นักอนุรักษ์พยายามชี้ให้ทุกคนเห็นถึงผลกระทบของการค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายที่มีต่อระบบนิเวศ ต่อการสูญพันธุ์ของสัตว์ป่ามาโดยตลอด แต่ดูเหมือนจะไม่ค่อยได้ผลเท่าไร กรณีของโรคระบาดร้ายๆ เหล่านี้จะเป็นตัวอย่างที่ดีที่สุด และทำให้ทุกคนตื่นขึ้นมามีการจัดการกับปัญหาเรื้อรังนี้เสียที... ผลกระทบจากขบวนการค้าสัตว์ป่าในใกล้ตัวกว่าที่คุณคิดมาก”

การค้าเพื่อจับนกล่าเป็นนกลี้นง ทำให้ประชากรในธรรมชาติลดน้อยจนอยู่ในภาวะใกล้สูญพันธุ์ แม้แต่คนที่สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดีอย่างน้อยก็รอดหัวโขนยังถูกล่าจนหมดไปจากธรรมชาติในพื้นที่ภาคใต้

ร้านค้าเล็กๆ กลางจตุจักร คือฉากหนึ่งของการค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายที่ยังคงดำเนินอยู่ ผมไม่กล้าถามแม่ค้าว่า นอกจากนกแล้วแล้วยังมีจากยะลาแล้ว เธอได้นกอื่น ๆ มาจากไหน ต้องผ่านพ่อค้าคนกลางกี่คน มีคนดักนกส่งขายอยู่เท่าไรในประเทศนี้ ขบวนการลักลอบค้าสัตว์ป่าเป็นปริศนาที่กลับที่คนภายนอกไม่เคยได้สัมผัส จากป่าสู่เมือง จากจตุจักรถึงลอนดอน การค้าสัตว์ป่าดำเนินต่อไปด้วยปัจจัยหลักเพียงสองอย่าง...เงินตราและชีวิต

ผมหันกลับไปมองนกแล้วแล้วยังอีกครึ่ง นกตัวนั้นอยู่ในสภาพอ่อนล้า ขนหางหลุดลุ่ย อากาศที่ร้อนอบอ้าวทำให้มันกระเสือกกระสนหาทางออกจากกรงแคบ ๆ ด้วยการกระโดดเอาตัวชนกรงจนสิ้นสะเทือนครั้งแล้วครั้งเล่า มันคงไม่เข้าใจว่าทำไมจึงถูกจับพรากมาจากป่าทำไมมันจึงต้องถูกกักขังและรอวันตายอยู่ในซี่กรงเหล็ก นกแล้วแล้วยังอีกตัวนั้นเป็นตัวแทนของสัตว์ป่าใกล้สูญพันธุ์และธรรมชาติที่ยังคงถูกคุกคามจากสังคมเมือง ผมนึกในใจว่าถึงเวลาหรือยังที่เราทุกคนต้องลุกขึ้นมาปกป้องและช่วยกันปิดฉากการทารุณสัตว์ป่าเหล่านี้ลงอย่างถาวร

สัปดาห์ถัดมารูปนกแล้วแล้วยังอีกตัวเมียตัวนั้นปรากฏอยู่บนหนังสือพิมพ์ยักษ์ใหญ่ฉบับหนึ่ง ๒ วันต่อมาเจ้าหน้าที่ป่าไม้และตำรวจกว่า ๑๐๐ นายบุกตรวจค้นและจับกุมร้านค้าสัตว์ป่าในจตุจักร ได้ของกลางเป็นจำนวนมาก รัฐมนตรีกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเวลานั้นออกมาประกาศว่า ถึงเวลาที่ควรปราบปรามเรื่องเหล่านี้

อย่างจริงจัง โดยเฉพาะที่สวนจตุจักร
ผมตั้งใจที่รูปถ่ายรูปนั้นถูกใช้ให้
เป็นประโยชน์ เพียงแต่ไม่แน่ใจเท่านั้น
ว่ามันจะได้ผลนานแค่ไหน

.....
เป็นเวลากว่า ๒๐ ปีแล้วที่ตลาดนัด
จตุจักรถูกตราหน้าจากวงการอนุรักษ์ทั่ว
โลกว่าเป็นแหล่งค้าขายสัตว์ป่าขนาดใหญ่
ใจกลางกรุงเทพฯ แม้จะมีความพยายาม
กวาดล้างกันหลายครั้ง หลายยุคหลาย
สมัย แต่ในมุมหนึ่ง ตลาดนัดจตุจักร
ยังกลับมาเป็นฝันร้ายของวงการอนุรักษ์
สัตว์ป่าได้อยู่เสมอ

ความจริงตลาดนัดวันอาทิตย์ของ
กรุงเทพฯ เป็นสถานที่ที่มีการค้าขาย
สัตว์ป่าจนเป็นที่รู้จักกันมานาน เดิมที
ใช้สนามหลวงเป็นสถานที่ค้าขาย จน
ย้ายมาที่บริเวณสวนจตุจักรช่วงปลายปี
๒๕๒๔ สถานที่ใหม่ซึ่งกว้างขวางขึ้น
ทำให้ตลาดขยายตัว จำนวนร้านขาย
สัตว์เลี้ยงและสัตว์ป่าเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ
จนเมื่อไม่กี่ปีมานี้ หน่วยงานของรัฐ
หลายแห่งซึ่งมีที่ดินอยู่บริเวณใกล้เคียง
ได้อนุญาตให้เอกชนเข้าดำเนินการใช้
พื้นที่โดยรอบสวนจตุจักรเพื่อให้ผู้ค้า
รายย่อยได้เช่าทำประโยชน์ต่อ อันทำให้
เกิดตลาดนัดเอกชนใหม่ขึ้นอีกสองแห่ง
คือตลาดนัดชั้นเคย์และตลาดนัดจตุจักร
พลาซ่า พื้นที่ดังกล่าวยังขาดสิ่งอำนวยความสะดวก
ที่เหมาะสม ร้านค้าที่เกิดขึ้น
หลายร้านจึงอยู่ในสภาพแออัด และกลายเป็น
แหล่งชุมนุมของร้านค้าที่ลักลอบ
ขายสัตว์ป่าผิดกฎหมายมากกว่าบริเวณ
ตลาดนัดจตุจักรหลักเสียอีก

ช่วงปี ๒๕๓๐-๒๕๓๑ มีการ
สำรวจพบว่ามียกป่าวางขายในจตุจักรถึง
๒๗๖ ชนิด เป็นจำนวนกว่า ๗ หมื่นตัว
ร้อยละ ๙๕ ของนกทั้งหมดเป็นชนิดที่
พบในประเทศไทย นอกจากนั้นยังพบ
ซากสัตว์ป่าวางขายอย่างเปิดเผยมากมาย
โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์จากเขาสัตว์
หนังเสือ แต่ภายหลังมีการออกพระราช-

บัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าปี
๒๕๓๕ เจ้าหน้าที่ของภาครัฐเข้มงวด
และเอาจริงเอาจังกับการขายสัตว์ป่าใน
บริเวณสวนจตุจักรมากขึ้น หลายคน
รู้สึกว่าการซื้อขายของตลาดนัดจตุจักรใน
ฐานะแหล่งค้าสัตว์ป่าคงกลายเป็นตำนาน
ไปแล้ว

ปลายปี ๒๕๔๓ สมาคมอนุรักษ์นก
และธรรมชาติแห่งประเทศไทยได้สำรวจ
การค้าในในตลาดนัดจตุจักรและบริเวณ
ใกล้เคียงอีกครั้ง ระหว่างเดือนธันวาคม
๒๕๔๓ ถึงเดือนพฤษภาคม ๒๕๔๔
พบว่าตลอดการสำรวจ ๒๔ ครั้ง มีนก
ถูกนำมาขายทั้งหมด ๑๒๑ ชนิด รวม
๓๖,๔๙๕ ตัว ในจำนวนนี้เป็นนกไทยถึง
๕๓ ชนิด ที่น่าตกใจคือ ๔๗ ชนิดที่นำ
มาขายเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตามกฎหมาย
และมีจำนวนทั้งสิ้นถึง ๖,๒๑๕ ตัว นก
ที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายเหล่านี้
ล้วนถูกจับมาจากธรรมชาติ อาทิ นกเงือก
นกแก้วแล้วหุ่ย นกกระต๊อใหญ่ปาก
เหลือง นกกระรอกดำ นกแก้วโม่ และ
เหยี่ยวขาว

การสำรวจดังกล่าวยังได้บันทึก
กลวิธีในการขาย พบว่าวันพุธและ
พฤหัสบดีเป็นวันที่มีการค้าขายนกและ
สัตว์ป่ามากที่สุด โดยปรกติจะถูกนำมา
มาส่งในวันอังคารและเช้าวันพุธก่อน
๘.๐๐ น. และเริ่มต้นขายราว ๑๑.๐๐ น.
นกที่ถูกส่งมาแล้วจะถูกนำมาวางไว้หลัง
แท่งกั้นน้ำของแผงร้านค้า เพื่อปกปิดไม่
ให้คนเห็นจนกว่าจะถึงเวลาขาย คนส่ง
นกและสัตว์ป่าจะใช้รถกระบะขนส่ง ซึ่ง
บางรายจะเปิดขายที่หลังรถเลยเพื่อ
สะดวกในการซ่อนหลักฐานและหลบหนี
ในวันเวลาดังกล่าวลูกค้าประจำจะแวะมา
ทุกสัปดาห์ จากการพูดคุยของคณะ
สำรวจทำให้ได้ข้อมูลว่า ข้าราชการหลาย
รายเป็นลูกค้าประจำที่ซื้อนกป่าซึ่งเป็น
สิ่งผิดกฎหมาย คนขายยังอ้างด้วยว่า
สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดใหญ่อย่าง
แมวป่า เสือโคร่ง หรือแม้แต่สมเสร็จ

ซึ่งเป็นสัตว์ป่าสงวน ๑ ใน ๑๕ ชนิดของ
ประเทศไทย ก็สามารถสั่งซื้อได้ โดย
สัตว์หายากเหล่านี้จะมีราคาแพงมาก
และนำมาแสดงไม่ได้ แต่จะซ่อนไว้ที่อื่น
ลูกค้าประจำหรือผู้ซื้อที่ต้องการจริงๆ
จะมาติดต่อกับผู้ขายและรับของกันเอง
โดยตรง บางรายให้ข้อมูลว่ามีกรงส่งออก
นกป่าบางชนิดไปขายยังต่างประเทศเป็น
พันๆ ตัว เช่นนกกาเจียนแดงซึ่งถูกส่งไป
ยังประเทศสิงคโปร์ซึ่งมีความต้องการ
นกชนิดนี้สูง โดยเฉพาะตัวที่มีหางยาว
สมบูรณ์ พ่อค้าบางรายเปิดเผยว่านก
หายากมากๆ บางชนิด เช่น นกกระเรียน
นกช้อนหอย ได้มาจากตลาดตามแนว
ชายแดนไทย-กัมพูชา

อาสาสมัครของสมาคมอนุรักษ์นกฯ
คนหนึ่งที่ได้รับข้อมูลเล่าให้ผมฟังว่า
นอกจากสัตว์ป่าที่ยังมีชีวิตจะถูกนำมาขาย
เป็นสัตว์เลี้ยงแล้ว ยังมีร้านค้าบางแห่ง
ขายซากสัตว์ป่าและเขาสัตว์ โดยอ้างว่า
เขาส่วนใหญ่ที่วางในร้านเป็นเขาปลอม
ที่ทำจากเรซิน หรือไม่กี่เป็นเขาสัตว์ต่าง
ประเทศ แต่หากสนใจของจริง คนขาย
จะนำอัลบั้มรูปถ่ายมาให้ดู ภายในเป็น
ภาพผู้ขายถ่ายคู่กับซากสัตว์ป่าหลายชนิด
เหมือนเป็นการยืนยันว่ามีของจริงๆ
ไม่ว่าจะเป็นหนังเสือโคร่งที่ตั้งราคาอยู่ที่
๑ แสนถึง ๒ แสน ๕ หมื่นบาทแล้วแต่
สภาพ เขากระทิง เขาวัวแดง หนังเสือ
ลายเมฆ หัวนกเงือก ถ้าต้องการซื้อก็
ให้วางเงินมัดจำและจดรายการของที่
ต้องการสั่งเอาไว้พร้อมที่อยู่และเบอร์
โทรศัพท์ ส่วนใหญ่ต้องส่งล่วงหน้าอย่าง
น้อย ๒-๓ เดือน เมื่อได้ของมาแล้วจึง
จะมีการนัดส่งของโดยตรงอีกครั้ง พร้อม
กับชำระเงินส่วนที่เหลือ

“การค้าสัตว์ป่าที่ตลาดนัดจตุจักร
นั้น แม้จะถือเป็นเพียงส่วนปลายของ
ปัญหาที่ใหญ่โตและซับซ้อนระดับประเทศ
แต่ต้องถือว่าเป็นส่วนที่มีความสำคัญ
อย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นตลาดค้าส่งที่มี
พ่อค้าคนกลางอยู่เป็นจำนวนมาก บุคคล

เหล่านี้มีบทบาทสูงในการสร้างความต้องการของตลาดค้าสัตว์ป่า และทำให้เกิดการสั่งซื้อสัตว์ป่าทั่วประเทศอันเป็นต้นตอของปัญหาอย่างแท้จริง ถ้ามีการปราบปรามผู้ค้าสัตว์ป่าในตลาดจตุจักรและบริเวณใกล้เคียงอย่างเข้มงวด ย่อมเป็นการประกาศให้เห็นถึงความเอาใจจริงเอาใจในการแก้ปัญหาของภาครัฐ ซึ่งหน่วยงานเอกชนด้านการอนุรักษ์พร้อมที่จะให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่” สุรพล ดวงแข เลขธิการมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชฯ หน่วยงานซึ่งรณรงค์เรื่องการค้าสัตว์ป่ามาตั้งแต่สมัยแรก ให้ความเห็น

ภายหลังจากที่มีการบุกจับร้านค้าสัตว์ป่าในสวนจตุจักรอย่างต่อเนื่องหลายครั้งเมื่อปลายปีก่อน สถานการณ์การค้าคนและสัตว์ป่าผิดกฎหมายในตลาดนัดจตุจักรก็ดูเหมือนจะมีแนวโน้มที่ดีขึ้น แต่จากการลงพื้นที่ล่าสุดเมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๔๗ โดย ไบรอัน สจีวิต นักวิจัยสัตว์เลื้อยคลานและสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกชาวอเมริกัน ที่เข้ามาทำงานวิจัยร่วมกับภาคชีววิทยาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและพิพิธภัณฑธรรมชาติวิทยาของประเทศไทย พบว่ายังมีสัตว์ป่าที่ได้รับการคุ้มครองวางขายอย่างเปิดเผย เช่นเคย

“นกป่าดูเหมือนจะน้อยลงไปบ้าง แต่กลุ่มสัตว์เลื้อยคลานแทบจะเหมือนเดิม เต่าดาวพันธุ์พม่าและอินเดียยังมีขายอย่างเปิดเผย มีงูหลามที่พบในประเทศไทยงูเหลือมมรดกจากนิวกินี กบจากแอมะซอนงูและตะกวดบางชนิดผมไม่เคยเห็นมาก่อนเลยในชีวิต คาดว่าน่าจะมาจากอเมริกาใต้เช่นกัน ตอนนี้แทบทุกร้านจะติดป้ายห้ามถ่ายรูปอย่างเด็ดขาด ดูเหมือนคนขายจะระมัดระวังตัวขึ้น”

ผมนึกสงสัยว่า ตลอดระยะเวลา ๒๓ ปีของตลาดนัดจตุจักร มีสัตว์ป่าที่ตัวซากสัตว์ป่าที่ชนิดที่มีการซื้อขายกันที่นี่ผมหันเหใจเมื่อนึกไปถึงความจริงที่ว่า มี

ตลาดค้าสัตว์ป่าใหญ่บ้างเล็กบ้างกระจายอยู่ตามจุดผ่านแดนทั่วประเทศอีกถึง ๓๖ แห่ง มีจุดผ่อนปรนข้ามแดนอีก ๖๔ แห่ง และจุดข้ามแดนที่ไม่มีการควบคุมอีก ๙๑๗ แห่ง สัตว์ป่าบางส่วนที่ขายอยู่ที่นี่ถูกนำมาจากประเทศเพื่อนบ้านผ่านเส้นทางเหล่านี้ ในขณะที่อีกหลายชนิดถูกส่งมาจากดินแดนไกลโพ้น หรือในทางกลับกันสัตว์ป่าจากเอเชียก็ถูกส่งออกไปไกลยังต่างแดน ผมสงสัยจริงๆ ว่าทั่วโลกจะมีตลาดค้าสัตว์ป่าอย่างตลาดนัดจตุจักรอีกกี่แห่ง แล้วใครจะปิดฉากขบวนการค้าสัตว์ป่าเหล่านี้ลงได้

ไซเตส TRAFFIC และการรณรงค์ในเวทีโลก

“เชื่อหรือเปล่าว่าการลักลอบค้าสัตว์ป่าเป็นธุรกิจในตลาดมืดที่มีมูลค่าสูงเป็นอันดับสองของโลก เป็นรองเพียงแค่ขบวนการค้ายาเสพติดเท่านั้น กำลังพุดถึงของผิดกฎหมายที่มีมูลค่าเป็นหมื่นๆ ล้านบาท” เจมส์ คอมป์ตัน ผู้อำนวยการ TRAFFIC ประจำเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กล่าวถึงมูลค่าของการค้าสัตว์ป่าระหว่างประเทศ “ตอนที่มีการร่างอนุสัญญาไซเตสนั้น มันถึงจุดที่ทุกคนยอมรับว่า การค้าระหว่างประเทศเป็นต้นเหตุของการสูญพันธุ์ของสัตว์และพืชนานาชนิด”

ไซเตสที่เจมส์กำลังพุดถึง คืออนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora-CITES) อนุสัญญานี้ถือกำเนิดขึ้นเมื่อเดือนกรกฎาคมปี ๒๕๑๘ ในการประชุมนานาชาติที่กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. ภายในเวลาไม่นานจำนวนภาคีสมาชิกของอนุสัญญาเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว และกลายเป็นอนุสัญญาระหว่างประเทศที่ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือ

ในการอนุรักษ์ที่สำคัญที่สุดฉบับหนึ่ง ปัจจุบันมีประเทศภาคีสมาชิก ๑๖๖ ประเทศทั่วโลก

เจมส์เป็นชาวออสเตรเลีย ในวัย ๓๘ ที่ผ่านการเป็นนักข่าวสิ่งแวดล้อมให้แก่หนังสือพิมพ์ชื่อดังในซิดนีย์ เขาประยุกต์ทักษะด้านงานสื่อสารมวลชนกับความรับผิดชอบใหม่ได้เป็นอย่างดี เจมส์เริ่มต้นด้วยการแนะนำว่า “TRAFFIC เป็นองค์กรเอกชนนานาชาติที่ก่อตั้งขึ้นโดยสหพันธ์เพื่อการอนุรักษ์นานาชาติ (IUCN-World Conservation Union) และกองทุนสัตว์ป่าโลก (WWF) ๑ ปีหลังจากอนุสัญญาไซเตสมีผลบังคับใช้วัตถุประสงค์หลักก็เพื่อจะได้มีองค์กรที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการค้าสัตว์ป่าทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศโดยเฉพาะรวมทั้งทำหน้าที่ให้การช่วยเหลือประเทศภาคีสมาชิกในการปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อบังคับในอนุสัญญาไซเตส ตอนนี้เรามีสำนักงานอยู่กว่า ๒๐ แห่งทั่วโลก

“โดยตัวของอนุสัญญาฯ ทั่วไปแล้วไซเตสไม่ได้มีบทบาทอะไร บ่อยครั้งจึงมักถูกเรียกว่าเป็นเสือกระดาษ แต่ในความจริงจะเห็นว่าไซเตสพยายามผลักดันให้เกิดกลไกในการคุ้มครองสัตว์ป่าในแต่ละประเทศ เพราะนั่นเป็นการแก้ปัญหาที่จุดเริ่มต้น ตัวอย่างง่ายๆ คือการที่ประเทศไทยมีการตราพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าฉบับปี ๒๕๓๕ ขึ้น ส่วนหนึ่งเป็นเพราะแรงกดดันจากไซเตสเมื่อปี ๒๕๓๔ โดยคณะกรรมการแห่งอนุสัญญาไซเตสมีมติขอให้ประเทศสมาชิกงดทำการค้ากับประเทศไทยโดยเฉพาะสินค้าประเภทเครื่องหนัง เพราะในตอนนั้นประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกของไซเตสได้ ๑๐ ปีแล้ว แต่ยังไม่มีการปฏิบัติตามข้อตกลงของไซเตส แถมยังมีปัญหาการค้าขายอวัยวะเสือโคร่งและสัตว์ป่าอื่นๆ อย่างกว้างขวาง หลังจากนั้นเพียง ๑ ปีรัฐบาลไทยจึงผลักดัน

ให้มีการประกาศใช้กฎหมายคุ้มครองพืช และสัตว์ฉบับใหม่”

เจมส์เล่าว่า เขาไม่เคยคิดมาก่อนว่าจะได้มาทำงานให้ TRAFFIC แต่เมื่อได้สัมผัสจึงรู้ว่าเป็นงานที่ทำทายยาก เพราะต้องผสมผสานทักษะด้านต่างๆ อย่างกลมกลืน ทั้งการสำรวจติดตามข้อมูล การให้การศึกษา ไปจนถึงความสามารถในการประสานงานให้เกิดความร่วมมือระหว่างประเทศ “ความยากของงานนี้อยู่ตรงที่การค้าสัตว์ป่าระหว่างประเทศหลายอย่างเป็นสิ่งถูกกฎหมาย เราจึงต้องแยกแยะมาตรการต่างๆ ที่จะใช้ควบคุม ไม่เหมือนยาเสพติดที่ยังงักพิศ นอกจากนี้อนุสัญญาไซเตสก็ควบคุมเฉพาะการส่งออกและนำเข้าสัตว์ป่าข้ามพรมแดนประเทศเท่านั้น แต่ไม่ได้ครอบคลุมถึงการค้าสัตว์ป่าภายในประเทศ... แต่ความจริงสองข้อนี้คุณคงพอนึกออกแล้วว่ามีมีช่องโหว่มากมายขนาดไหน ให้แก่ขบวนการค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมาย

“บางครั้งกฎระเบียบภายในประเทศก็ทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีความยุ่งยากขึ้นไปอีก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันที่มีการส่งเสริมเรื่องการเพาะพันธุ์สัตว์ป่าเชิงพาณิชย์เกิดขึ้นในหลายๆ ประเทศ นโยบายดังกล่าวทำให้ขบวนการค้าสัตว์ป่าเห็นช่องทางในการสวมรอย และใช้เป็นข้ออ้างว่าสัตว์ป่าที่ลักลอบขนส่งนั้นเป็นสัตว์ที่ได้มาจากการเพาะเลี้ยง ซึ่งปัจจุบันการตรวจสอบข้อเท็จจริงยังเป็นเรื่องที่ยากยิ่งกว่า”

เจมส์เสริมต่อว่า การค้าสัตว์ป่าก็เหมือนกับการค้าสินค้าหรือผลิตภัณฑ์อื่นๆ คือมีการเปลี่ยนรูปแบบอยู่ตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับสภาพสังคมและเศรษฐกิจโดยรวม ขึ้นอยู่กับความต้องการของตลาด ในขณะที่ภาพรวมของปัญหาในแต่ละประเทศอาจจะคล้ายกัน แต่ก็มีรายละเอียดที่แตกต่างกันอยู่พอสมควร คนที่ทำงานด้านนี้จึงต้องติดตามความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ต้องรู้ความ

ไซเตส

อนุสัญญาไซเตสคืออะไร

อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora-CITES) หรือที่รู้จักกันในชื่อย่อว่า ไซเตส เป็นอนุสัญญาระหว่างประเทศที่มีเป้าหมายเพื่อควบคุมไม่ให้เกิดการค้าสัตว์ป่าและพืชป่าระหว่างประเทศเป็นภัยคุกคามความอยู่รอดของชนิดพันธุ์ในธรรมชาติ โดยเฉพาะสัตว์ป่าและพืชป่าที่มีสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ อนุสัญญานี้มีผลบังคับใช้เมื่อเดือนกรกฎาคม ปี ๒๕๑๘ ตลอดระยะเวลาเกือบ ๓๐ ปีที่ผ่านมา ไซเตสนับเป็นอนุสัญญาด้านการอนุรักษ์สัตว์ป่านานาชาติที่ถูกพูดถึงและมีประสิทธิภาพมากที่สุดฉบับหนึ่ง โดยมีทำให้ความคุ้มครองแก่สัตว์และพืชแล้วกว่า ๓ หมื่นชนิด ตั้งแต่เสือโคร่ง ช้างป่า ไปจนถึงไม้ระลอกกานี้ และกล้วยไม้ ด้วยการกำหนดรายชื่อสัตว์และพืชเหล่านี้ในบัญชีของไซเตส

กลไกสำคัญของอนุสัญญาไซเตสคือการกำหนดให้ประเทศภาคีจะต้องมีมาตรการภายในที่เหมาะสมในการบังคับใช้กฎหมายให้เป็นไปตามอนุสัญญา โดยจะต้องมีการควบคุมการนำเข้าส่งออก หรือส่งผ่านตัวอย่างชนิดพันธุ์ที่ระบุไว้ในบัญชีของไซเตส และมีบทลงโทษผู้กระทำการฝ่าฝืน ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันแก่อนุสัญญาไซเตสและเข้าเป็นภาคีสมาชิกลำดับที่ ๗๘ เมื่อปี ๒๕๒๖ ปัจจุบันอนุสัญญาไซเตสมีภาคีสมาชิกกว่า ๑๖๐ ประเทศทั่วโลก ทั้งนี้ประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกลำดับที่ ๑๖๕ เมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๕๗ ส่งผลให้ประเทศไทยสมาชิกในกลุ่มอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศได้เข้าร่วมเป็นภาคีต่ออนุสัญญานี้เรียบร้อยแล้ว

การประชุมอนุสัญญาไซเตส CoP-13 ที่กรุงเทพฯ มีความหมายอย่างไร

การประชุมประเทศภาคีของอนุสัญญาไซเตส (Conference of the Parties) จะจัดให้มีขึ้นทุก ๒ หรือ ๓ ปี เพื่อเปิดโอกาสให้ประเทศสมาชิกได้มีโอกาสประชุมเพื่อพิจารณาเนื้อหาสาระและเปลี่ยนแปลงข้อกำหนดในอนุสัญญาตามรายละเอียดที่มีผู้เสนอขอให้พิจารณา ประเทศสมาชิกมีสิทธิ์ออกเสียงได้เท่าเทียมกัน โดยข้อเสนอที่จะได้รับการยอมรับให้มีการแก้ไขจะต้องได้เสียงรับรองไม่น้อยกว่าสองในสาม นอกจากภาคีสมาชิกกว่า ๑๖๐ ประเทศจะส่งตัวแทนเข้าร่วมประชุมแล้ว ที่ประชุมยังเปิดโอกาสให้ตัวแทนองค์กรอนุรักษ์ธรรมชาติภาคเอกชนเข้าร่วมประชุมและเสนอความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่

การประชุมประเทศภาคีอนุสัญญาไซเตสครั้งที่ ๑๓ (CoP-13) จัดให้มีขึ้นระหว่างวันที่ ๒-๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๗ ณ ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ กรุงเทพฯ นับเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ที่ประเทศไทยในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้รับเกียรติให้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมนานาชาติครั้งใหญ่เกี่ยวกับอนุสัญญาระหว่างประเทศด้านการอนุรักษ์ฉบับนี้ เป็นที่แน่นอนว่าในช่วงเวลาดังกล่าววงการอนุรักษ์ธรรมชาติทั่วโลกจะพุ่งความสนใจมาที่สถานการณ์การค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายในภูมิภาคนี้เป็นพิเศษ ในขณะที่เดียวกันก็เป็นโอกาสสำคัญของประเทศไทยและเพื่อนบ้านในภูมิภาค ที่จะได้แสดงออกถึงความตั้งใจในการแก้วิกฤตปัญหาการค้าสัตว์ป่าและพืชป่าผิดกฎหมายอย่างจริงจัง

หัวข้อซึ่งเป็นที่สนใจของวงการอนุรักษ์สัตว์ป่าทั่วโลกเป็นพิเศษในครั้งนี้คือ การพิจารณาห้ามไม่ให้มีการค้าสัตว์ป่าระหว่างประเทศบางชนิดอย่างเด็ดขาดเช่น โลมาอริวดี (นำเสนอโดยประเทศไทย) ฉลามขาว (นำเสนอโดยมาดากัสการ์และออสเตรเลีย) นกกระจกตัวทองเหลือง (Sulphur-crested Cockatoo นำเสนอโดยอินโดนีเซีย) นกแก้วแอมะซอนท้ายทอยม่วง (Lilac-crowned Amazon Parrot นำเสนอโดยเม็กซิโก) สิงโตแอฟริกา (นำเสนอโดยเคนยา) และการควบคุมการค้าปลานกแก้วหัวโทก (นำเสนอโดยฟิจิ ไอร์แลนด์ และสหรัฐอเมริกา) รวมไปถึงการพิจารณาเรื่องการควบคุมตลาดค้าช้างภายในประเทศ และการอนุรักษ์กวางไซกา

เป็นไปตั้งแต่ระดับผู้ผลิตหรือแหล่งที่มาของสัตว์ป่า ไปจนถึงพ่อค้าคนกลางที่มีบทบาทสำคัญในการส่งออกและนำเข้า และศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภค เขายอมรับว่าหลายอย่างไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยมาตรการทางกฎหมายอย่างเดียว แต่เป็นเรื่องของวัฒนธรรม ความเชื่อ และคตินิยมของสังคมนั้น ๆ ซึ่งต้องอาศัยเวลาในการเปลี่ยนแปลง

“เราไม่ใช่องค์กรเอกชนที่จ้องจับผิดรัฐบาล หรือมายื่นข้อสั่งให้ทำโน่นทำนี่ แต่เราพยายามเอาข้อมูลที่เราศึกษามาเป็นตัวตั้ง แล้วพยายามทำให้หน่วยงานภาครัฐของแต่ละประเทศตระหนักถึงปัญหาและหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน ส่วนที่ยากอีกอย่างของปัญหานี้คือมันเกี่ยวข้องกับหน่วยงานจำนวนมากทั้งส่วนของภาครัฐเอง ยังไม่นับองค์กรเอกชนและภาคธุรกิจ ง่ายๆ แค่ว่าเรื่องการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพ คุณต้องทำงานได้ตั้งแต่หน่วยงานป่าไม้ ตำรวจ เจ้าหน้าที่ศุลกากร เจ้าหน้าที่สนามบิน สื่อมวลชน องค์กรเอกชน ได้ไปจนถึงอัยการ ผู้พิพากษา และบางครั้งนักการเมือง ไม่อย่างนั้นก็เอาผิดกับผู้ฝ่าฝืนกฎหมายไม่ได้ คุณจะสังเกตว่ามีการจับกุมพ่อค้าสัตว์ป่าหลายราย แต่มีเพียงส่วนน้อยมากๆ ที่เจ้าหน้าที่สามารถดำเนินการไปจนถึงการใช้บทลงโทษ พวกเขาขบวนการค้าสัตว์ป่าจึงไม่ค่อยจะยี่หระกับตัวบทกฎหมายเท่าไร”

โดยภาพรวม เจมส์เห็นว่าการบังคับใช้กฎหมายด้านสัตว์ป่าของประเทศในภูมิภาคนี้ยังคงค่อนข้างเป็นไปในแบบไฟไหม้ฟางและขาดความต่อเนื่อง ซึ่งก็เข้าใจได้ เพราะหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบส่วนใหญ่จะขาดแคลนทั้งบุคลากรและงบประมาณ ภารกิจหลักของหน่วยงานอย่าง TRAFFIC และอนุสัญญาไซเตสคือการสร้างกติกาสากลที่จะทำให้เจ้าหน้าที่ในระดับผู้บริหารของประเทศต่างๆ ให้ความสำคัญกับหน่วยงานที่รับ

ผิดชอบ และมีการควบคุมดูแลปัญหา ด้านนี้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

“บางทีผมก็คิดเหมือนกันว่า มันเกือบจะเป็นไปไม่ได้เลยที่จะทำให้การค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายหมดไปจากโลก ราบใดที่คนกลุ่มหนึ่งยังคงได้ผลประโยชน์อย่างมหาศาล เหมือนกับคาดหวังว่าโลกนี้จะต้องไม่มีสงครามอีกต่อไป ทุกคนต้องรักสันติภาพ... แต่ลองนึกดูดีๆ สิ ผมเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนอยากอยู่อย่างสงบนะ คนส่วนใหญ่ยังอยากให้มีเสือโคร่งอยู่ในป่า อยากให้วัวพอยู่ในทะเล คงมีไม่กี่คนในโลกหรอกที่มีความสุขอยู่กับการเข่นฆ่าทำลายล้าง แต่ความจริงที่น่าเศร้าก็คือ เรายังมีคนเหล่านั้นอยู่ ยังมีผู้นำบ้าสงคราม มีคนค้ายาเสพติด มีคนที่เห็นแต่ประโยชน์ส่วนตัว สิ่งที่เราต้องทำก็คือการสร้างกลไกเพื่อควบคุมกลุ่มคนเหล่านั้นให้ได้”

“ช่วยกันทำให้คนเหล่านั้นสูญพันธุ์แทน” ผมเสริมประโยคสุดท้ายให้เจมส์ หลังจากนั้นฟังอยู่นาน เห็นได้ชัดว่ายังมีงานอีกมากที่เจมส์และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องโดยตรงต้องช่วยกันผลักดันให้เกิดขึ้นในการแก้ปัญหาการค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมาย แม้ว่าท้ายที่สุดมันจะเป็นเรื่องเดียวกันกับการสร้างจิตสำนึกให้มนุษย์เราด้วยกันเอง คิดมาถึงตรงนี้ผมไม่แน่ใจเลยว่าที่ผ่านมาเราทำสำเร็จแค่ไหน

สงครามไม่รู้จบ

“หยุดซื้อ หยุดล่า สัตว์ป่าไม่สูญพันธุ์” ทุกครั้งที่ได้ยินข่าวคราวเรื่องการค้าสัตว์ป่า ผมมักนึกถึงสโลแกนรณรงค์ของมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย เมื่อ ๑๐ กว่าปีก่อน ผมยังจำได้ติดตาถึงภาพโฆษณาหลายชิ้นที่ได้ฉายให้เห็นความเจ็บปวดทรมานของสัตว์ชนิดต่างๆ ที่ต้องถูกจับมาขัง จับมาขาย เพื่อตอบสนองรสนิยมแปลกประหลาดของคนบางกลุ่ม รวมทั้ง

โฆษณาชิ้นที่ตั้งคำถามกับคนดูเกี่ยวกับการปลอญกปลอญเต่า เป็นบุญหรือบาปเพียงเพราะความต้องการทำบุญตามความเชื่อของชาวพุทธบางส่วนทำให้กและเต่าจำนวนมากถูกจับมาจากธรรมชาติเพื่อให้คนได้ทำพิธีปล่อยเอาบุญ สัตว์กว่า ๗๐ % ในกิจการเหล่านี้ต้องตายลงเพราะความอ่อนแอก่อนที่จะได้รับอิสรภาพจอมปลอม

ในปัจจุบันแนวคิดดังกล่าวยังเป็นเนื้อหาสาระหลักของการสร้างจิตสำนึกให้แก่สาธารณชนในเรื่องของการค้าสัตว์ป่า โครงการรณรงค์เพื่อการป้องกันการค้าสัตว์ป่าและพืชป่าผิดกฎหมายของกองทุนสัตว์ป่าโลก (WWF) ที่ดำเนินการมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๔ พยายามสานต่อแนวคิดอย่างเดียวกัน คือการให้การศึกษแก่สาธารณชนและกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ที่อาจเป็นผู้บริโภคสินค้าผิดกฎหมายเหล่านี้ด้วยความไม่รู้ เช่นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ เพราะถ้าจะมองในระยะยาวแล้ว ค่านิยมและพฤติกรรมของผู้บริโภคเท่านั้นที่จะเป็นตัวชี้ขาดว่าตลาดค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายจะยังคงอยู่ต่อไปอีกนานแค่ไหน อย่างไรก็ตาม ถ้าฟังการให้การศึกษากับประชาสัมพันธ คงไม่เพียงพอ

“ช่วง ๒-๓ ปีที่ผ่านมา เราได้เห็นการทำสื่อรณรงค์เกี่ยวกับการค้าสัตว์ป่าขึ้นมาหลายชุด สื่อเหล่านี้มีประโยชน์มากในแง่ทำให้คนทั่วไปฉุฉิดคิดในเรื่องการค้าสัตว์ป่า และเป็นการกระตุ้นภาครัฐให้มีความตื่นตัวในเรื่องการบังคับใช้กฎหมาย แต่ปัญหาที่คือข้อจำกัดในแง่งบประมาณ ทำให้ไม่มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง พอหมดงบฯ เรื่องก็เงียบกระแสวิกเริ่มตก ทุกอย่างก็กลับสู่สภาพปกติ... ถ้าจะพูดให้เข้ากับยุคสมัยก็ต้องบอกว่า ทำอย่างไรจึงจะแก้ปัญหาได้อย่างยั่งยืน” อดีตเจ้าหน้าที่สำนักงานไซเตสประจำประเทศไทยท่านหนึ่งให้ความเห็น

ในระยะหลัง การพัฒนาศักยภาพ

ของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการช่วย
ควบคุมดูแลการค้าสัตว์ป่าจึงเป็นแนวทาง
สำคัญที่หน่วยงานอนุรักษ์ภาคเอกชน
หลายแห่งให้การสนับสนุนแก่ภาครัฐ
เพราะถือว่าเป็นการพัฒนาบุคลากร
ภายในประเทศให้มีความรู้ที่จำเป็นใน
การปฏิบัติงาน โดยเฉพาะความสามารถ
ในการจำแนกชนิดสัตว์ป่าคุ้มครองและ
เทคนิคการติดตามข้อมูลเกี่ยวกับการค้า
สัตว์ป่า หน่วยงานเอกชนหลายแห่งยัง
ได้มีการผลิตสื่อคู่มือที่ช่วยให้เจ้าหน้าที่
ของรัฐสามารถจำแนกชนิดสัตว์ป่าประเภท
ต่างๆ ได้ง่ายขึ้นในสถานการณ์จริง

“ผมเชื่อเสมอว่าการจัดการกับ
ปัญหาการค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายต้อง
เน้นไปที่การสนับสนุนการทำงานของ
เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ และต้องทำให้
เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับเอกชน
รวมถึงความร่วมมือในระดับนานาชาติ
คงไม่มีใครปฏิเสธว่าส่วนหนึ่งของปัญหา
การทำงานปราบปรามขบวนการค้าสัตว์ป่า
คือการคอร์รัปชัน ไม่มีใครสามารถแก้
ปัญหานี้ได้ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ แต่เรา
กำลังพูดถึงกระบวนการทำงานที่โปร่งใส
มีประสิทธิภาพ ที่เน้นระบบความร่วมมือ
เพื่อลดช่องโหว่ต่างๆ ให้น้อยที่สุด” เท็ด
โอเชียนส เจ้าหน้าที่สถานทูตสหรัฐอเมริกา
ประจำประเทศไทย ผู้ผลักดันให้เกิด
โครงการอบรมเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องจาก
เก้าประเทศในหลักสูตรป้องกันและ
ปราบปรามขบวนการลักลอบค้าสัตว์ป่า
เมื่อปีที่แล้วกล่าว เท็ดเป็นผู้หนึ่งที่ไม่
ร่วมสำรวจตลาดนัดจตุจักรด้วยตัวเอง
ในวันที่พบนกแก้วแล้วยักษ์วางขาย

“เมื่อเจ้าหน้าที่ที่มีความพร้อม มี
ระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ก็ขาด
แต่เพียงผู้นำหรือผู้ให้นโยบายที่ต้อง
ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาเหล่านี้
ด้วย ในช่วงปีที่ผ่านมารัฐบาลไทยดูจะ
มีความกระตือรือร้นและเอาใจจริงเอาใจ
กับปัญหาการค้าสัตว์ป่ามากขึ้น ซึ่งเป็น
เรื่องที่น่าชื่นชมมาก” เจมส์ คอมป์ตัน

กำลังหมายถึงผลงานการปราบปราม
ขบวนการค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายของ
ประเทศไทยในรอบปีที่ผ่านมา ที่นำโดย
ผู้บังคับการกองตำรวจป่าไม้คนใหม่
พล.ต.ต. เสวก ปิ่นสินชัย

“ประเทศไทยโชคร้ายมาก ๆ ที่
กลายเป็นศูนย์กลางการค้าสัตว์ป่า
ผิดกฎหมายที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งของ
โลก มันเป็นปัญหาเรื้อรังที่ทุกคนรู้แต่
ไม่มีใครกล้าแตะ มันถึงเวลาต้องเปลี่ยน
แปลงแล้ว” คือคำประกาศของ พล.ต.ต.
เสวก ปิ่นสินชัย ภายหลังเข้ารับตำแหน่ง
เมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๕๖

ปฏิบัติการบุกทำลายโรงฆ่าสัตว์ป่า
ที่อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี เมื่อ
วันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๖ ถือเป็น
ปรากฏการณ์ปราบปรามขบวนการค้า
สัตว์ป่าครั้งสำคัญ เพราะภายในบริเวณ
บ้านที่ตรวจค้น เจ้าหน้าที่พบสัตว์ป่า
หายากเป็นจำนวนมากถูกฆ่าอย่างทารุณ
ตั้งแต่ซากเสื่อโครงที่มีรอยยิงตรง
กะโหลก เนื้อเสื่อโครงในตู้แช่เย็น อังตุน
หมีสดๆ กว่า ๒๐ ตัน เนื้อเต่า เนื้อลิง
และเนื้องู ที่เพิ่งถูกฆ่าและส่งกลิ่นคาว
คลุ้งไปทั่ว เขากะทิง เขาละมั่ง ยัง
ไม่นับสัตว์เป็นๆ เช่น เสื่อโครง ๖ ตัว
หมีควาย ๓ ตัว หมีหมา ๒ ตัวที่ถูกขัง
ไว้ในกรงแคบๆ รอเวลาฆ่า นอกจากนี้
ยังมีลูกสิงอุรังอุตังไม่รู้ที่มาอีก ๒ ตัว
ข่าวซันดังกล่าวถูกเผยแพร่ไปทั่วโลก
นานาประเทศต่างจับจ้องประเทศไทย
ว่าจะจัดการกับปัญหาเหล่านี้อย่างไร
โดยเฉพาะในโอกาสที่จะเป็นเจ้าภาพ
จัดการประชุมใหญ่ของอนุสัญญาไซเตส
ในเดือนตุลาคม ๒๕๕๗ นี้

พล.ต.ต. เสวก ปิ่นสินชัย เปิดเผย
ภายหลังปฏิบัติการว่า จะใช้มาตรการ
ขั้นเด็ดขาดเพื่อกวาดล้างขบวนการค้า
สัตว์ป่าผิดกฎหมายให้หมดสิ้นภายใน
๓ เดือน หลังจากนั้นไม่นานก็มีการบุก
ตรวจตลาดนัดจตุจักรครั้งใหญ่อีกครั้ง
๒ เดือนหลังจากกรณีงูแล้วยักษ์

คราวนี้ใช้กำลังเจ้าหน้าที่กว่า ๓๐๐ นาย
สามารถยึดของกลางที่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง
ได้กว่า ๕,๐๐๐ ตัว รวมมูลค่ากว่า ๕๐
ล้านบาท ตามติดด้วยการบุกค้นบ้านพัก
ย่านประชาชื่น พบนกป่าหายากเกือบ
๑๐๐ ตัว และสัตว์ป่าอีกหลายชนิด ใน
จำนวนนั้นคือ นกหัว ภูเขา ภูเขา
อู๋เหิน นาก เต่า และที่สำคัญคือพบ
ซากลูกสิงอุรังอุตังอายุไม่ถึง ๖ เดือนใน
ตู้แช่แข็ง คาดว่าเป็นลูกสิงจากอินโดนีเซีย
ที่เตรียมส่งขายเป็นสัตว์เลี้ยง แต่มลันใจ
เสียก่อน

“การบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง
เป็นเรื่องที่น่าชื่นชมมาก และเป็นตัวอย่าง
ที่ดีให้แก่ประเทศอื่นๆ ในอาเซียน แต่
ผมสังเกตว่ากรณีที่มีการจับกุมส่วนใหญ่
เป็นพ่อค้าสัตว์ป่ารายเก่าที่ล้วนเคยถูก
จับกุมมาแล้วทั้งสิ้น ประเด็นก็คือ เรา
จะสามารถยับยั้งทลงโทษที่รุนแรงกว่า
การเสียค่าปรับได้หรือไม่ เท่าที่ผมจำได้
ยังไม่เคยมีการจำคุกพ่อค้าสัตว์ป่าราย
ใหญ่ในประเทศไทยเลย” คริสส์ให้ความ
เห็นต่อการปฏิบัติงานอย่างเฉียบขาด
ของภาครัฐในระยะหลัง

ประเด็นคำถามแบบเดียวกับของ
คริสตถูกหยิบยกขึ้นมาพิจารณาอย่าง
กว้างขวางในช่วงที่กระแสข่าวขบวนการ
ค้าสัตว์ป่ายังร้อนแรง มีการเสนอให้ปรับ
เพิ่มบทลงโทษผู้กระทำความผิดเป็น
การจำคุกอย่างน้อย ๑-๑๐ ปีตามความ
รุนแรงของคดี แทนการปรับแล้วปล่อยตัว
อย่างที่เป็นมา มีการเสนอให้พิจารณา
รวมการลักลอบค้าสัตว์ป่าให้เข้าข่าย
กิจการฟอกเงิน เพื่อให้เจ้าหน้าที่สำนัก
งานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
(ปปง.) ยึดทรัพย์ผู้ประกอบการเหล่านี้
ได้เช่นเดียวกับกรณีของผู้ค้ายาเสพติด
หรือผู้ปั่นหุ้น มีการเสนอให้จัดฝึกอบรม
อัยการและผู้พิพากษาเพื่อให้เกิดความ
ตระหนักถึงความสำคัญของการกระทำผิด
กฎหมายเกี่ยวกับสัตว์ป่า รวมไปถึงการ
เสนอให้ใช้มาตรการตัดสินประหารชีวิตกับ

หยุดขบวนการ ค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมาย ได้อย่างไร

- ไม่สนับสนุนการซื้อขายสัตว์ป่ามาเป็นสัตว์เลี้ยง ถึงแม้จะเป็นสัตว์ที่มีการเลี้ยงกันอย่างแพร่หลาย
- ไม่สนับสนุนการซื้อขายที่ระลึกหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากสัตว์ป่าทุกประเภท
- ไม่สนับสนุนการทำบุญด้วยการปล่อยนก ปล่อยเต่า ในบริเวณวัด
- ช่วยกันต่อต้านค่านิยมในการบริโภคสัตว์ป่าใกล้สูญพันธุ์
- เปลี่ยนความเชื่อเรื่องการใช้ยาแผนโบราณที่มีอวัยวะสัตว์ป่าเป็นส่วนผสม
- เผยแพร่ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายให้แก่คนรอบข้าง
- เป็นผู้เป็นตาในการตรวจสอบการค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมาย โดยเฉพาะในบริเวณตลาดนัด จตุจักร ร้านค้าสัตว์เลี้ยงจากต่างประเทศ ร้านขายของป่า ร้านขายของที่ระลึกในแหล่งท่องเที่ยว และตลาดตามแนวชายแดน เตือนผู้ค้าว่าเป็นการกระทำผิดกฎหมาย มีโทษทั้งปรับและจำคุก

เมื่อพบเห็นการค้าสัตว์ป่า ร้านขายอาหารป่า อย่างนี้เลย ช่วยกันแจ้งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องหรือสื่อมวลชน เพื่อให้มีการตรวจสอบอย่างเคร่งครัด

- สายด่วนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โทร. ๑๓๖๒ หรือแจ้งทางอินเทอร์เน็ตได้ที่: <http://www.dnp.go.th/complain/index.asp>
- สายด่วนรายการร่วมด้วยช่วยกัน FM 96 MHz โทร. ๑๖๗๗ หรือเพจ ๑๔๒ ถึงร่วมด้วยช่วยกัน
- กองตำรวจป่าไม้ โทร. ๐-๒๕๖๑-๔๘๑๒-๗ หรือ ๑๑๓๖

พ่อค้ารายใหญ่ที่กระทำความผิดซ้ำซาก “เราหวังว่าประเทศไทยและกลุ่มประเทศในอาเซียนจะถือโอกาสที่มีการประชุมใหญ่เกี่ยวกับอนุสัญญาไซเตสที่กรุงเทพฯ ในเดือนตุลาคมนี้ แสดงออกถึงความตั้งใจในการแก้วิกฤตปัญหาการค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายอย่างจริงจัง ไม่ใช่เรื่องเสียหายที่จะลุกขึ้นมาควาตบ้านในตอนนี้อย่างไรให้ปฏิบัติการที่เข้มแข็งเช่นนี้ดำเนินต่อไปได้ในระยะยาว นี่เป็นสิ่งที่วงการอนุรักษ์ทั่วโลกคงต้องเฝ้าติดตามต่อไป” ดร. เบนเน็ต กล่าวถึงปรากฏการณ์ที่รัฐบาลไทยเร่งระดมกวาดล้างขบวนการค้าสัตว์ป่าในช่วงปีที่ผ่านมา แน่ใจว่าเธอและนักชีววิทยาเชิงอนุรักษ์อีกหลายคนต่างเดิน

ทางมาร่วมประชุมอนุสัญญาไซเตสในเดือนตุลาคม ๒๕๕๗ เพื่อนำเสนอข้อมูลล่าสุดเกี่ยวกับการค้าสัตว์ป่าในระดับโลก ไม่นานมานี้ผมมีโอกาสได้พบกับเจมส์อีกครั้ง แน่ใจว่าเขาเป็นอีกคนที่มีความสำคัญในการประชุมที่กรุงเทพฯ ผมถามเจมส์ว่าคิดอย่างไรกับสถานการณ์ล่าสุดในประเทศไทย คิดอย่างไรถ้าเจ้าหน้าที่ของภาครัฐบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มแข็งไปตลอด โดยมีหน่วยงานเอกชนคอยให้การสนับสนุนและทำหน้าที่ให้การศึกษาแก่สาธารณะอย่างต่อเนื่อง “ถ้ามันเป็นเช่นนั้นได้จริงประเทศไทยจะกลายเป็นผู้นำดีเด่นในการปราบปรามขบวนการค้าสัตว์ป่าในระดับโลก

เลยละ แต่ผมรู้ว่ามันไม่ใช่เรื่องง่าย ผมอยากจะมองโลกในแง่ดีว่าสถานการณ์ในภูมิภาคนี้จะค่อยๆ ดีขึ้น แต่ทุกคนคงต้องยอมรับความจริงว่าการค้าสัตว์ป่าเป็นปัญหาเรื้อรัง มันคงจะปราบได้ไม่หมดในช่วงเวลาแค่ข้ามคืนหรอก เทคนิคการลักลอบค้าสัตว์ป่านั้นปรับเปลี่ยนไปเรื่อยๆ เดียวนี้การสั่งซื้อซื้อขายบนเว็บไซต์ในอินเทอร์เน็ตนั้นเป็นเรื่องปกติ เราจะวางใจได้อย่างไร”

.....
ต้นเดือนมกราคม ลมหนาวยังคงพัดผ่านตลาดช่องเม็กฝั่งตรงข้ามชายแดนไทย นักท่องเที่ยวที่รอประทับตราเพื่อเดินทางกลับเข้าประเทศมักถือโอกาสซื้อของฝากที่ตลาดนัดชายแดนแห่งนี้ ไม่นับรวมพ่อค้าแม่ค้าจำนวนหนึ่งในจังหวัดอุบลราชธานีที่ไปมาหาสู่เลือกซื้อสินค้าจากฝั่งลาวอยู่เป็นประจำ

ผมเดินเตร็ดเตร่อยู่ในตลาดแห่งนี้ไม่นานก็พบกับสัตว์ป่าชนิดแรกท่ามกลางร้านขายผ้าไหม ของเล่นราคาถูก และเหล้าดองสารพัดประเภท ผมเห็นหัวเลียงผาและก่องกระดุกแช่น้ำมันอยู่ในกะละมัง เหนือหัวตาด้านขวามีรอยกระสุนขนาดเท่าเหรียญบาท ภายในร้านเดียวกันยังมีเขากะทิง เขากุ้ง ตู๋ และสมุนไพรดากแห้งอีกหลายชนิด ถัดมาไม่ไกลผมพบกะละมังสี่ตาขนาดใหญ่บรรจุเนื้อสัตว์สีแดงฉานวางอยู่ข้างคางซัง หัวสดๆ ของเม่นปะปนอยู่กับซี่โครงและข้อเท้าสัตว์ก็บหลายประเภท เมื่อออกมาถึงถนนที่เชื่อมต่อระหว่างไทย-ลาว ผมเห็นพ่อค้าแม่ค้าวางขายสัตว์ป่าและของป่าเรียงรายอยู่ริมถนน ในจำนวนนั้นคือลูกนกขุนทองหลายสิบตัวที่อัดกันอยู่ในกรงเล็ก ๆ นกขุนแผนสีน้ำเงินคู่หนึ่ง ที่ขนหางหลุดลุ่ยกระจัดกระจายในกรงแคบ ๆ ชะมัดเป็น ๆ สงบนิ่งอยู่ในถุงปุ๋ย ลิ่นตัวโตตะกุกตะกายอยู่ในกระสอบป่าน ประจักษ์พยานตรงหน้าทำให้ผมนึกสงสัยขึ้นในใจ ...หรือว่าสิ่งเหล่านี้ไม่ผิด

กฎหมาย

ความทรงจำสำคัญของผมที่ตลาดช่องเม็ก ทำจีเหล็ก ปอยเปต รวมกับภาพอันน่าสลดใจของซากเสือโคร่งที่เพิ่งถูกฆ่าและ ตีนหมี่ที่ถูกสับมาวางเรียงราย และลูกสิงห์อู้งั่งกำลังทำพร้าหลายสิบตัวในกรงแคบๆ ตามหน้าหนังสือพิมพ์ในรอบปีที่ผ่านมา น่าจะเป็นเพียงตัวอย่างส่วนน้อยที่ช่วยยืนยันความจริงว่า ขบวนการลักลอบค้าสัตว์ป่าไม่เคยหายไปไหน แต่หยัดเยียนเป็นธุรกิจสกปรกที่บ่อนทำลายความหลากหลายทางชีวภาพทั่วโลก เป็นเหมือนมะเร็งที่ลุกลามทำร้ายธรรมชาติเมื่อระบบป้องกันของเราอ่อนแอ

แม้ความพยายามขององค์กรอนุรักษ์ธรรมชาติร่วมกับรัฐบาลนานาประเทศที่ผ่านมาจะยังไม่สามารถปิดฉากความรุนแรงของการค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายลงได้ แต่ก็นับได้ว่ามีความคิดริเริ่มมากมายในการทำงานแก้ปัญหา ดังกล่าว ความพยายามในการปรับปรุงตัวบทกฎหมายให้มีความเข้มงวด การพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย รวมไปถึงการให้การศึกษาที่ถูกต้องแก่สาธารณะ เป็นกรอบงานหลักที่ประเทศต่างๆ กำลังเร่งพัฒนาแข่งกับเวลาเพื่อต่อสู้ขบวนการลักลอบค้าสัตว์ป่า

ความพยายามทั้งหลายทั้งปวงคงไม่สามารถบรรลุผลได้ด้วยการทำงานของภาครัฐแต่เพียงลำพัง หรือโดยองค์กรเอกชนองค์กรใดองค์กรหนึ่ง หรือแม้แต่ประเทศใดประเทศหนึ่ง หากจำเป็นต้องเกิดขึ้นจากความร่วมมืออย่างจริงจังและต่อเนื่องข้ามพรมแดนของคนทุกกลุ่มเพื่อให้เกิดเป็นแนวร่วมที่มีความเข้มแข็ง

ถึงที่สุดแล้วปัญหาการลักลอบค้าขายชีวิตสัตว์ป่าอาจเป็นเพียงเรื่องของจิตสำนึกที่บกพร่องของคนเพียงกลุ่มเดียว แต่คงปฏิเสธไม่ได้ว่า การต่อสู้กับขบวนการค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายนับเป็นภารกิจที่ทำหายที่สุดประการหนึ่ง

ของมนุษยชาติในยุคนี้ เป็นการต่อสู้ไม่รู้จบที่มีชีวิตสัตว์ป่านับแสนนับล้านเป็นเดิมพัน และท้ายที่สุดมันเป็นบทพิสูจน์สำคัญว่า

“เรา” ไม่ใช่เผ่าพันธุ์แห่งการทำลายล้าง...

ไม่ใช่ชนิดพันธุ์ที่ไร้ซึ่งจิตสำนึก ความดีงาม และความรัก

เชื้อเพื่อภาพโดย :

หนังสือพิมพ์ ไทยรัฐ, WildAid, WWF-ประเทศไทย, WWF-Canon, เพชร โมโนปวิตร, Chris R. Shepherd-TRAFFIC Southeast Asia

ขอขอบคุณ :

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, กองตำรวจป่าไม้, มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์, สมาคมอนุรักษ์นกและธรรมชาติแห่งประเทศไทย, Wildlife Conservation Society, TRAFFIC Southeast Asia, WWF - Thailand, WildAid, คุณพันทิภา พัฒนแก้ว, คุณธนิต ปาละสุวรรณ, คุณสุรพล ดวงแจ, คุณปริญญา ผดุงถิ่น, คุณศิริประภา บุญถือ, คุณวัชระ สงวนสมบัติ, พล.ต.ต. เสวก ปิ่นสินชัย, Dr. Elizabeth Bennett, Chris Shepherd, James Compton, Ted Osius, Dr. Joshua Ginsberg, Dr. Craig Kirkpatrick, Dr. Melvin Gumal, Dr. Arlyne Johnson, Dr. Rob Lee, Troy Hansel, Philip Round, Dr. Antony Lynam, Colin Poole และ John Parr

เอกสารอ้างอิง :

ข่าวสด. ๒๕๕๖. “แจกรูปตลาดซันเดย์ค้ายากหายาก” หน้า ๑๖. หนังสือพิมพ์ข่าวสด ๒๕ กันยายน ๒๕๕๖.

ชุดิธร กาญจนะกิจ ดร. แอนโทนี เจไลนัม และ สตีเฟน อาร์ กาลส์เตอร์. ๒๕๕๔. สัตว์ป่าที่เกี่ยวข้องกับการค้าตามแนวชายแดนไทย. สมาคมอนุรักษ์สัตว์ป่าและไวลด์เอ็ด. กรุงเทพฯ.

เพชร โมโนปวิตร. ๒๕๕๖. “นรกของแควแล้วยักษ์ และการค้าสัตว์ป่ากลางกรุง” นิตยสาร Advance Thailand Geographic. พฤศจิกายน ๒๕๕๖.

สมโภชน์ ศรีโกสามาตร. ๒๕๕๕. ลิ่น : การอนุรักษ์ที่ถึงทางตัน. เอกสารประกอบการประชุม “สัตว์ป่าไม่ใช่เครื่องประดับป่า”. กลุ่มนิเวศวิทยาและอนุรักษ์สัตว์ป่า. โครงการพัฒนาองค์ความรู้และศึกษานโยบายการจัดการทรัพยากรชีวภาพในประเทศไทย (BRT). กรุงเทพฯ. น. ๑๕-๑๘.

สมาคมอนุรักษ์นกและธรรมชาติแห่งประเทศไทย. ๒๕๕๖. รายงานการสำรวจการค้าคนป่าและสัตว์ป่าในตลาดนัดกรุงเทพมหานคร. สมาคมอนุรักษ์นกและธรรมชาติแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ

อวยพร แต้ชูตระกูล. ๒๕๕๗. “ฉากสุดท้ายของสัตว์ป่า” นิตยสารโลกสีเขียว. ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๖ มกราคม - กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗.

Bennett, E.L. and J. G. Robinson. 2001. *Hunting of Wildlife in Tropical Forests: Implication for Biodiversity and Forest Peoples*. The World Bank Environment Department. Washington D.C.

Compton, J. 2004. *TRAFFIC and the Wildlife Trade in Asia*. Presentation in WCS Strategic Planning Meeting on Wildlife Trade in Asia 23-27 August 2004. Bali.

Menon, V. and A. Kumar. 1999. *Wildlife Crime: An Enforcement Guide*. Wildlife Protection Society of India. Second Edition. New Delhi, India. 109 p.

Pearl, M.C. 2004. *Wildlife Trade: Threat to Global Health*. EcoHealth 1: 111-112.

Wildlife Conservation Society. 2002. *Hunting and Wildlife Trade in Tropical and Sub-Tropical Asia: Identifying Gaps and Developing Strategies*. Compiled by E.L. Bennett and M. Rao. Report of a meeting held in Khao Yai National Park. Wildlife Conservation Society. Bangkok.